GÜZEL ULAŞIMLARDAN SONRA

YENİ UFUKLARA AÇILIŞ

Bulgaristan Müslümanları Başmüftüsü Dr. Mustafa HACI

Bir bilânço yapmak her zaman gerekli. Kişi, giriştiği bir işi tamamladığı zaman ise bilânço muhakkak lâzım. Böyle bir durumda gerek elde edilen olumlu edinimler, gerekse yer verilen kusurlar görülür.

Zira giriştiğimiz işte hedef sade kendi edinimimize değer biçmek değil, özeleştiri de yaparak arkadan gelecek kimselerin bir öncekilerin meydan verdikleri hatalardan ders almalarını sağlamaktır.

Arkamızda bıraktığımız karışık yıllar hakkında bir şeyler söylemeye geçmezden önce belirtmek istediğim şey, müslümanlar mezhebimizin dini hayatımızı böyle organize etmesinin en iyi şekli olduğunu hesap etmiş olmalarıdır. Çeşitli zamanlarda farklı hükümetler değişmiş, muhtelif partiler vs. belirmiş, fakat müslümanlar mezhebi sisteminin müslümanların sosyal hayatında daima paralel olarak varolduğu dikkati çekmektedir. Hatta komünist rejimin en karanlık yıllarında dahi devlet, daima müslümanlar mezhebinin varlığına ihtiyaç duymuş olmasıyla birlikte onu her yönden sınırlamışsa da yine de kapatamamıştır. Müslümanların kendi dini hayatlarını organize etmeleri gerektiği üzerinde durmayacağım, çünkü onlar bu uğurda camilerimizin ve dini kurumlarımızın ayakta durabilmesi için varlıklarının bir kısmını ayırıp vermişlerdir. Dahası var, onlar Allah yolunda varlıklarını harcamayı tavsiye eden Kur'ân ilkelerine ve sünnete dayanarak vakıflar ve başka hayır cemiyetleri kurmuşlar ve bu yolla memleketimizde İslâmi çalışmalara yardım etmişlerdir. Asla şüphe yok ki, her zaman kendine mahsus zorlukları ve dayatmaları olmuş, fakat çoğu hallerde insanımız bükülmeyerek dinimizin ilkelerine sahip çıkmışlardır.

Bugün Müslümanlar olarak üzerimize düşen borcumuzu ödeyebilmek için bu girişimleri devam ettirmek ödevimizdir. Zaman zaman dönüp kendimize bakarak şu soruyu sormamız gerekmektedir: "Bizler neler yaptık, nerelere ulaştık, neleri başaramadık ve arkadan gelen nesillere neler bırakacağız? İşte yönetim mandamızın sonunda ilerliyor muyuz, geriliyor muyuz, doğru yolca mı yürüdüğümüzü anlayabilmek için kendimize bu soruları soruyoruz. Evet, gerek devlet kurumlarının, gerek siyasi partilerin veya bazı müslümanların ilgisizliği yüzünden bir sıra zorluklar ve dayatmalarla geçen bu yönetim mandatımızın nihayetinde bu soruları soruyoruz. Başmüftülüğümüz camiasında çalışmaya çağrılı herkesler dini ve kültürel mirasımızı koruyabilmek için bu dayatmalara karşı direndi. Bütün kışkırtmalara rağmen

müslümanlar mezhebimiz birçok yönde ilerleyiş kaydetmiş bulunuyor. Onlardan bazılarını burada anmak istiyorum.

Elbette ki, en büyük ulaşımımız mezhebimizin ayakları üzerinde sapasağlam durarak mandamızı başarıyla tamamlamış olmamızdır. Bunu bütün sorumluluğumla beyan ediyorum, zira mezhebimizin 2010 - 2011 yıllarındaki durumunu çok iyi biliyorum. O yıllarda müslüman insanlarımız anayasal haklarını savunmak için savaş veriyordu. Bu mandamızda bu gibi aşırılıklara meydan verilmedi. Bu da şu gibi iyi sonuçlar doğurdu:

Birinci: Müslümanlar mezhebimiz her görevlinin kendi yerini bildiği ve tertipli bir organizasyon olarak kendisini ortaya koydu. Yine böyle mezhebimiz insanlarımızın sosyal hayatında yeniden önemli bir faktör olarak görüldü, bir sıra yuvarlak masa, konferanslar vs. örgütlemeyi başardı. Bu şekilde islâmın mesajları çok daha geniş kitlelere ulaşmış oldu. İslâma yöneltilen saldırılar fonunda bu hücumlara lâyık oldukları cevabı verebilmek için bu gerekliydi. Daha önemlisiyse insanların müslümanlar ve onların dini hakkında reel bir tasavvur edinebilmesi için islâmın gerçek yüzünü göstermekti.

İkinci yerde: Bu yönetim devremizde devlet tarafından el konulan vakıf mallarımızı ve cami varlığımızı yeniden elde edebilmek için Bulgar mahkemelerinde davalar açtık. Maksadımız, bu camilerin asıl sahiplerine, yani müslümanların eline vermek, ondan sonra tamir edip muhafaza etmektir, zira onlar islâmiyetin bu topraklardaki tarihi olup birer müze olarak hizmet vermek için değil, ibadet yerleri olarak kullanılmak için inşa edilmişlerdir.

Üçüncüsü: Dini öğretim alanında yeni girişimlerin temeli atılmış oldu. Bunlar, Kur'ân-ı Kerimi dürüst okumak, imam kursları açmak vs. gibi girişimlerdir. İmam Hatip okullarımız için yeni, çağdaş binalar inşa edildi, onlarda yürütülen eğitim süreci günümüz lise istemleri uyarınca iyileştirildi. Yüksek İslâm Enstitüsünde okuyan öğrencilerle enstitü ve Sofya dışında pratik çalışmalar başlatıldı ki, bu da müslüman topluluğumuz içinde bu öğretim kurumumuzun çalışmalarını tanıtmış oldu. Bu gibi çalışmalar Yüksek İslâm Enstitüsüne aday gençlerin sayısının artmasına neden olmuştur.

Dördüncü yerde Başmüftülük yayıncı-

Nüvvab - Şumen

Momçilgrad İmam Hatip Lisesi

lık faaliyetini artırmış oldu. O nedenle artık dini eserler yayınlayabilmek için sponsorlar aramak zorunda kalınmıyor. Bu sayıdan ülkemizdeki bütün müslümanların hayatını yansıtan MÜSLÜMANLAR dergisini de anmadan geçemeyiz.

Beşinci: Başmüftülüğün gerçekleştirdiği sosyal faaliyetleri gözardı edemeyiz, zira günümüzde gittikçe daha fazla insan maddi desteğe ihtiyaç duyuyor. Bu sayıya ana babasız kalmış yetimlerimizi de katıyoruz. Başmüftülük yönetmenliği ülkemizin çeşitli yörelerinden yetimlere yardım edebilmek için kampanyalar düzenliyor. Bu ise müslümanlar ve özellikle bu dünyada yalnız olmadıklarını anlayan muhtaç müslüman aileler arasında olumlu tepkiler uyandırdı.

Bunlar ve daha nice girişimler müslümanların büyük bir kısmını, bu sayıdan imamlarımızın, encümenlik başkanlarımızm ve sıradan müslümanlarımızın özverili çalışmalarının sonuçları olup öyle bireylerin ve yönetici kadroların eseri değildir. Ülkemizdeki müslüman topluluğun faal katılım ve desteği olmadan bu sahalardaki başarı ve ilerleyişimiz düşünülemezdi.

Bu saydıklarımızla birlikte bazı eksik kusurlarımız da oldu.

24 Ocak 2016 tarihinde toplanacak muntazam konferansta seçilecek olan yeni yönetim hangi yöne ağırlık vermesini bilmesi gerekir.

Birinci Vakıf mallarımızın iadesi için başlattığımız davalar her türlü zorluklara, siyasi ve ulusçu çevrelerin baskılarına rağmen devam etmelidir. Bunda başarılı olmazsak elimizde kalan az sayıdaki vakıf mallarımızı da kaybetme ihtimali var.

İkinci Başmüftülüğümüzün çalışmalarını tanıtıp popülerize etmek önde gelen ödevlerden biri olmalıdır. Bu şekilde azami derecede daha fazla kişilere ulaşarak onları bu girişimlerimize celbetmiş olacağız.

Üçüncü: İmamlarımızın öğretim seviyesi yükseltilmelidir. Böylece onların İslâmiyete ve müslüman halkımıza hizmette daha yararlı olacakları bir gerçektir. İmamlarımız, dinimizi insanlarımızın, toplumumuzun anlayacağı bir şekilde açıklamayı öğrenmelidirler, zira bundan böyle bu daha da çok gerekli olacaktır.

Bu ve daha başka tavsiyelerimizi gelecek yönetime aktaracağız. Ümit ediyorum ki, diğer müslümanlar da aynı şeyi yapacaklardır, zira bu her birimizin dini borcudur.

Allahımız yolumuzu açık eylesin ve bizleri korusun. O, en iyi ve güçlü koruyucudur!

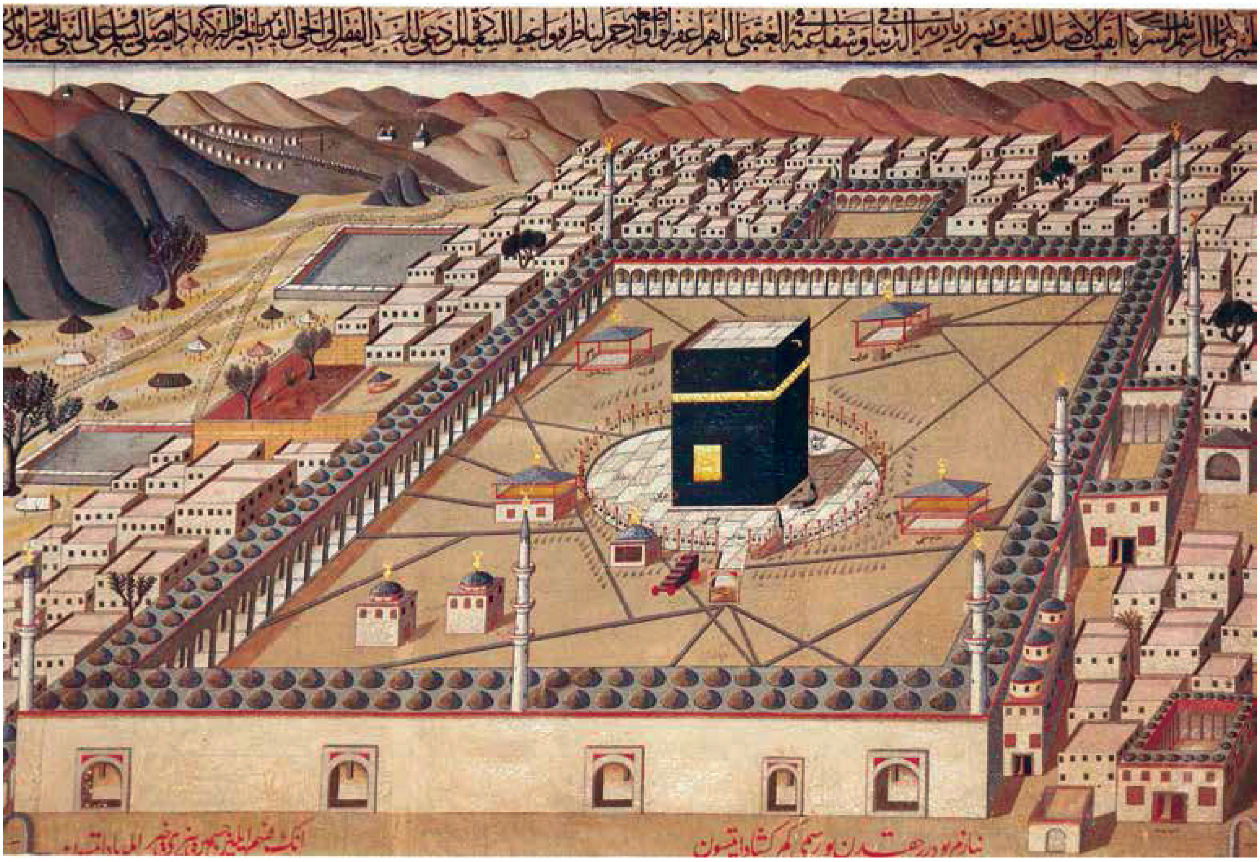

NAMAZIN TARİHİ

Dr. Muhammet Ali ASAR

Hz. Âdem'den başlayarak Peygamberimize kadar birçok peygamberin namaz kıldığını da Kur'an-ı Kerim bize bildirmektedir.

Farsçada "tazim için eğilmek, kulluk, ibadet" anlamına gelen namaz, sözlükte "dua etmek, ibadet etmek, bağışlanma dilemek, yalvarmak" manalarındaki Arapça salât kelimesinin karşılığı olarak Türkçeye geçmiştir. Terim olarak salat tekbirle başlayan selamla son bulan belirli hareket ve sözlerden oluşan bedenî ibadeti ifade eder.

Sözlük ve terim olarak bu şekilde anlamlandırılan namaz, İslam'ın üzerine inşa edildiği en temel ibadetlerden biridir. (Buhari İman, I.) Bununla birlikte Hz. Âdem'den başlayarak Peygamberimize kadar birçok peygamberin namaz kıldığını da Kur'an-ı Kerim bize bildirmektedir. "İşte bunlar, Âdem'in ve Nuh ile beraber (gemiye) bindirdiklerimizin soyundan, İbrahim'in, Yakup'un ve doğru yola iletip seçtiklerimizin soyundan kendilerine nimet verdiğimiz nebilerdir. Kendilerine Rahman'ın ayetleri okunduğu zaman ağlayarak secdeye kapanırlardı. Onlardan sonra, namazı zayi eden, şehvet ve dünyevi tutkularının peşine düşen bir nesil geldi. Onlar bu tutumlarından ötürü büyük bir azaba çarptırılacaklardır." (Meryem, 19/58-59.) Bu ayet-i kerime ile Âdem, Nuh ve İbrahim peygamberlerden sonra namazı terk eden bir nesil geldiği ifade edilmekte böylece zikri geçen peygamberler ve ümmetlerinin namaz kıldıklarına atıfta bulunulmaktadır. Hz. İbrahim'in ailesini Mekke'ye yerleştirip "Rabbimiz! Ben çocuklarımdan bazısını, senin kutsal evinin (Kabe'nin) yanında ekin bitmez bir vadiye yerleştirdim. Rabbimiz! Namazı dosdoğru kılmaları için (böyle yaptım). Sen de insanlardan bir kısmının gönüllerini onlara meylettir, onları ürünlerden rızıklandır, umulur ki şükrederler." (İbrahim, W37.) diyerek rabbine yakarışı; Hz. İsmail'in halkına ve ailesine namazı emretmesi (Meryem, 19/55.); İbrahim, Lut, İshak ve Yakup (a.s.)'a namazı dosdoğru kılmalarının vahyedilmesi (Enbiya, 21/73.); Hz. Lokman'ın oğluna "Yavrum! Namazı dosdoğru kıl. İyiliği emret. Kötülükten alıkoy. Başına gelen musibetlere karşı sabırlı ol. Çünkü bunlar kesin olarak emredilmiş İş-

lerdendir." (Lokman, 31/17.) diyerek tavsiyede bulunması; Musa peygambere Tur dağında gelen ilk emrin "Şüphe yok ki ben Allah'ım. Benden başka hiçbir ilah yoktur. O hâlde bana ibadet et ve beni anmak için namaz kıl." (Taha, 20/14.) şeklinde olması; Allah'ın İsrailoğullarından yerine getirme sözü aldığı görevler arasında namazın zikredilmesi (Bakara, 2/83.); "Hz. İsa'nın beşikteki mucizevi konuşmasında kendisine namazın emredildiğini (Meryem, 19/31.) ifade etmesi; Ashab-ı Kehf anlatılırken mescitten bahsedilmesi (Kehf, 18/21.) namazın daha önceki birçok peygambere de emredildiğini göstermektedir.

Bu ve benzeri ayetlerde geçen namaz ile peygamberimizin ümmetine emredilen namazın şekil itibarıyla aynı namaz olduğu söylenemez (Birışık, Abdülhamit, İslam'a Giriş, DİB Yay., 243.) Çünkü bunu açıklayacak naklî bir bilgiye sahip değiliz. İslam'ın neşet ettiği döneme bakacak olursak nesiller boyu peygamberler tarafından emredilen namaz ibadeti İslam'ın gelişi öncesinde Mekkeliler tarafından da bilinmekteydi.

Ancak İslam öncesi Araplann genel itibarıyla belli bir namazları yoktur. (Akyüz, Vecdi, Mukayeseli ibadetler İlmihali, i, 93.) Sadece Harem-i şerife girerler, Beytullah'ı ıslık çalarak ve el çırparak (Enfal, 8/35.) tavaf ettikten sonra putları mesh ederler, telbiye yaparken Allah'a dua ederlerdi. (Olgun, Tahir, Müslümanlıkta İbadet Tarihi, 47.) Bu dönemin ibadetini Ebu Reca el-Utaridi şöyle anlatır: Biz taşlara ibadet ederdik. İbadet etmekte olduğumuz taştan daha güzelini bulduğumuz zaman onu atar ve güzel olanı alırdık. Taş bulamadığımız zaman ise bir miktar toprağı yığar, sonra koyun getirip o toprak yığınının üzerine sütünü sağardık. Sonra da o yığına tavaf ederdik. (Buhari, Meğazi, 71.)

Peygamberimizin ilk namazı ne zaman kıldığına gelince bu husus siyer kitaplarında ittifaklı bir nakille ortaya konamamıştır. Ancak İslâm'ın üçüncü yılında namazın farz kılındığı katidir. Müddessir suresinin 1 ve 3. ayetleri nazil olduktan sonra Cebrail (a.s.) Hz. Peygamber'e Akabe mevkiinde abdest almayı öğretmiş ardından birlikte namaz kılmışlardır. Bu esnada Hz. Peygamber kırk üç yaşındadır. İlk namazı Cebrail imam olarak ve fecr-i sadığın doğuşuna yakın bir zamanda kıldırmıştır. (Cessas, Ahkâmü'l-Kur'an, II, 268.) Cebrail'in imametinde kılman bu ilk namaz sabah namazıdır, (Olgun, Tahir, age, 5i.) Daha sonra Peygamberimiz Hz. Hatice'yi oraya götürmüş, aynı şekilde onunla orada abdest alıp iki rekât namaz kılmışlardır, (İbn Hişam, es-Siretü'n- Nebeviyye, i, 243-245.) Bu cemaate ertesi gün üçüncü bir kişi katılmıştır ki bu da Ali b. Ebi Talip'tir. Hz. Ali amcazadesiyle yengesinin pazartesi günü akşamüstü o vakte kadar görmediği birtakım hareketlerde bulunduğunu görünce Hz. Peygambere yaptıkları hareketlerin ne olduğunu sorar. Peygamberimiz bunun dinin rükünlerinden biri olduğunu ifade eder ve onu tevhide davet eder. Hz. Ali babasına danışmak ister. Bunun üzerine Sevgili Peygamberimiz aleni davete mezun olmadığı için bu durumun ifşa edilmemesi ricasında bulunur Ali'den (r.a.). O gece kalbine gelen hidayet ilhamı ile Hz. Ali Müslüman olur ve cemaate katılır. Bu dönemde farz namaz, sabah ve akşam olmak üzere günde iki vakitte kılınmaktaydı. Bununla ilgili olarak Mümin suresinin 55. ayeti dışında Kur'an-ı Kerim'de ayrıntılı bilgi bulunmamaktadır. Peygamberliğin üçüncü senesinden onuncu senesine kadar sabah ve akşam namazları şeklinde namazlar kılınmış, onuncu senenin son yarısında gece namazı ilave olunup bir sene kılındıktan sonra on birinci sene ortasında beş vaktin farziyeti ile bu namaz kaldırılmıştır. Peygamberimiz Harem-i şerifte cemaatle ilk namazı Hz. Hamza ve üç gün sonra da Hz. Ömer'in Müslüman olmasıyla risaletin altıncı yılında kılmış, bu dönemde ibadetlerini genelde Erkam b. Ebi'l-Erkam'ın Safa civarında bulunan evinde ifa etmişlerdir. (Olgun, age, 52-60.)

İslam tarihinin en önemli hadiselerinden biri olan isra ve miraç namaz ibadetinin tarihi açısından da çok önemlidir. Hicretten bir buçuk yıl öncesine kadar günde iki vakit iki rekât olarak kılınan namaz bugün bilinen şekliyle miraç gecesinde beş vakit olarak farz kılınmıştır. (Buhari, Bed'ü'l-Halk, 50.) Namaz vakitlerine işaret eden ayetlerden de namazın beş vakit olduğunu çıkarmak mümkündür. Uygulamaya yönelik bir ibadet olduğu için beş vakit namazın başlangıç ve bitiş zamanlarını tayin ve bunların nasıl eda edileceği Rasulüllah'ın tayinine bırakılmış, o da Cebrail'den (a.s.) aldığı bilgileri uygulayarak sahabeye göstermiş ve bu uygulama kendisinden sonra mütevatir yolla bize kadar intikal etmiştir. Müslümanlar na- mazlarını on beş asırdır herhangi bir rüknünü değiştirmeksizin Hz. Peygamberin kıldığı ve ashabına öğrettiği şekilde kılmaktadır. (Bitişik, Abdülhamit, İslam'a Giriş, DIB Yay., 244.)

MEHTAP BAHAR

Ayet-i Kerîmelerle

AKRABALIK

Kur'ân-ı Kerîm, insanların tek bir atadan Hazret-i Âdem ve Hazret-i Havva'dan meydana geldiklerini belirttikten sonra, Allâh'tan ve akrabaların haklarına riâyetsizlikten sakınmamızı emreder.[1]

Allâh'a kulluk ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmamaktan sonra gelen emirler; ana-babaya, akrabaya, öksüzlere, yoksullara, komşu ve yolda kalmış kimselere iyilik yapmaktır.[2] Allâh, adaleti, ihsan ve iyiliği emrederken akrabalara vermeyi de emretmektedir.[3] Akrabaya iyilik yapmak, sarp yokuşu tırmanmak demektir.[4] Akrabaya hakkını verirken[5], iyilik yapıp ikram ve ihsanda bulunurken de aşırıya kaçmamalı; ne cimri, ne de avuçta hiçbir şey bırakmayacak şekilde cömert davranılmalıdır.[6]

Çünkü Allah, îman ve kardeşlik bağı gibi, akrabalık bağının da sıkı tutulmasını, irtibatın kesilip kopartılmamasını emretmiştir.[7] Akrabalık bağlarına riâyet, mü'minlerin en önemli vasıflarından birisidir.[8] Hem îman bağı, hem de akrabalık varsa, bu her türlü bağın ötesindedir.[9]

Tebliğ ve davete yakın akrabadan başlamak[10], iyilik ve güzelliklerle önce onları tanıştırmak gerekir.

Ancak akrabaya olan sevgi, insanı adalette yalancı şâhitliğe veya adaleti saptıracak herhangi bir hataya fırsat vermemelidir.[11] Aynı şekilde insanın dünyaya ve dünyalıklara olan sevgisi -ki bunların içinde akrabaya duyulan muhabbet ve bağlılık da vardır- insanı Allah yolunda çalışmaktan ve cihaddan alıkoymamalıdır.[12] Daha da ötesinde, mü'minler, Allâh'a ve Rasûlü'ne düşmanlık etmeye kendilerini adamış kimselere karşı, -akrabaları bile olsa- bir muhabbet hissetmezler, onlarla dostluk ölçüsünde bir bağları yoktur.[13] Ancak dünya hayatının gerektirdiği kadar beşerî münâsebetlere devam ederler.[14]

İnsanın yapmış olduğu hatalarının cezası, hiçbir sevdiğine veya akrabasına yüklenemez. Her günahkâr, kendi günahını yüklenir.[15] Bu hem bu dünyada, hem de âhirette böyledir. Kıyamet günü akrabalıkların, anne-baba ve evlatların insana bir faydası yoktur. Orada herkes birbirinden ayrılır ve bu şekilde hesaba çekilir.[16]

Bir başka husus da, artık cehennem ehli olduğu kesinleşmiş olan, yani inkâr üzere yaşayıp bu şekilde ölmüş bulunan akrabalara karşı, mü'minlerin Allâh'tan af ve mağfiret dilemesi sözkonusu değildir.[17]

Kâfirlerin en büyük özelliklerinden birisi, iş başına geldikleri zaman yeryüzünde bozgunculuk yapmaları ve akrabalık bağlarını koparmalarıdır.[18]

Dipnotlar: 1) en-Nisâ, 1 2) en-Nisa, 36. 3) en-Nahl, 90. 4) el-Beled, 11-15. 5) er- Rûm, 38. 6) el-Isrâ, 26-27. 7) el-Bakara, 27 8) er-Ra'd, 21. 9) el-Enfâl, 75; el-Ahzâb, 6. 10) eş-Şuarâ, 214.11) el-En'âm, 152. 12) et-Tev- be, 24 13) el-Mücâdele, 22.14) Lokman, 14- 15. 15) Fâtır, 18. 16) el-Mümtehine, 3. 17) et-Tevbe, 113. 18) Muhammed, 22.

Affetmek, Allâh'ın şânındandır. Şâyet O, kullarının her hatasını hemen cezalandırmış olsaydı, yeryüzünde hiçbir canlı kalmazdı. Fakat O, kullarına belirlenmiş bir süreye kadar mühlet vermiştir. (Bkz: Fâtır, 45) Allah, "el-Afûv"dur; kusurları siler. "el-Ğafûr"dur; günahları affeder. "es-Settâr"dır; hata ve günahları örter. İnsanoğlunun başına gelen musîbetler, kendi yaptıkları yüzünden olsa da, Rabbimiz pek çoğunu affeder. (eş-Şûrâ, 30)

Affetmeyi çok seven Rabbimiz, kendisine şirk koşulmasının dışında tüm günahları bağışlayabilir. (en-Nisâ, 116) Bu yüzden günah işleyerek haddini aşan kullarından, kendi rahmetinden ümidini kesmemelerini ister. (ez-Zümer, 53) Onları, "Rahmetim, gazabımı geçmiştir." diye müjdeler. (Buhârî, Tevhid, 22)

Mü'minin bir başka mü'mini bağışlaması, esâsen bağışlamayı çok seven Allah Teâlâ'nın ahlâkıyla ahlâklanmanın bir îcabıdır. (Bkz: Tirmizî, Deavât, 84) Allâh'ın kendisini affetmesini isteyen, kendisi de başkalarını affetmelidir. Yoksa insan, Allâh'ın kendisini bağışlamasını istemez mi? (Bkz: en-Nûr, 22)

Affetmek, muttakîlere, yani takvâ sahiplerine has bir fazilettir. (Âl-i İmrân, 134) Çünkü affetmek, takvâya en yakın davranıştır. (el-Bakara, 237)

* * *

"Bir kötülüğün karşılığı, onun gibi bir kötülüktür (ona denk bir cezadır). Ama kim affeder ve arayı düzeltirse, onun mükâfâtı Allâh'a aittir. Şüphesiz O, zâlimleri sevmez." (eş-Şûrâ, 40) buyuran Kur'ân-ı Kerim, insanlar arasında ölçülü karşılık vermeyi, adâlet ve kısası emretmiştir.

Ancak bununla beraber, insanlarla iyi geçinmenin daha faziletli olduğunu, kötülük yapanlara karşı affetme ve iyilik yapmak sûretiyle mukabele edilmesini de "güzel bir ahlâk ve fazilet" esası olarak tavsiye etmektedir. Nitekim Rabbimiz, bu davranışın hikmetini de açıklayacak şekilde şöyle buyurur:

"İyilikle kötülük bir olmaz. Kötülüğü en güzel bir şekilde def et. Bir de bakarsın ki, seninle arasında düşmanlık bulunan kimse, sanki sıcak bir dost oluvermiştir." (el-Fussilet, 34)

* * *

Peygamber Efendimiz'in hayatı, bu âyetin hayata nasıl uygulanacağı hususunda pek çok canlı misalle doludur. O kendisine ve ashâbına binbir türlü kötülük yapan Mekkeli müşrikleri, en güçlü ve muktedir olduğu Mekke Fethi'nde:

"-Yusuf Peygamber'in kardeşlerine söylediği gibi ben de, «Bugün size kınama yok! Allah sizi bağışlasın. O merhametlilerin en merhametlisidir.» (Yûsuf, 92) diyorum." demiş ve intikam peşine düşmeden hepsini serbest ve özgür bırakmıştır. (Beyhakî, es-Sünenü'l-Kübrâ, IX, 195)

O, en sevdiği amcası Hazret-i Hamza'yı öldürten, göğsünü açtırıp ciğerini dişleyen Hind ile bu vahşetin suç ortağı Vahşî'yi affetme olgunluğunu göstermiştir. Ciğerpâresi kızı Zeyneb'i, devesinden sürükleyip karnındaki çocuğu düşüren Mekkeli zorbaları affetmiştir. Bedir'de, Uhud'da, Hendek'te, Huneyn'de, daha pek çok savaşta kan dökmekten çekinmemiş; türlü işkencelerle mü'minlere kök söktürmüş zâlimleri de affetmiştir. Kendisini taş yağmuruna tutan Tâif halkını affetmekle kalmamış, onların ıslâhı ve sâlih nesillere sahip olmaları için duâda bulunmuştur. O, kendisine düşen hususlarda affetmeyi seçip hataları görmezden gelirken; İslâm'ın cezâ hukukuna denk gelen hususlarda ise tâviz vermemiş ve adâletin

gereğini yerine getirmiştir.

Bugün biz de O İki Cihan Seyyidi'nin hayatını ve sünnet-i seniyyesini örnek almaya muhtacız. Gün geçmiyor ki, sevdiğimiz bir insan, kalbimizde gerek sözü, gerekse davranışıyla; bilerek ya da bilmeden bir yara açmasın. O hâlde gönlümüzün genişlemesine, incinmemeye ihtiyacımız var. İncitmekten sakınmak kolay!.. Ama derya gönüllü olup incinmemek gerçekten çok zor!.. Bu yüzden Allah'ın Habibi Efendimiz başta olmak üzere, mânâ büyüklerinin hâlini öğrenmemiz, onların sabır ve tahammüllerinden kendi hayatımıza güller devşirmemiz lâzım... Hayatının her hâli, "üsve-i hasene" olan o Efendiler Efendisi'nin affetmek hususundaki ahlâk-ı hamîdelerinden ve hadîs-i şerîflerinden bir demet...

Şahsî Husûmet Yoktur

Hazret-i Âişe -radıyallâhu anhâ- şöyle anlatıyor:

"Allah Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem- kendisine yapılan bir şeyden dolayı şahsî olarak kimseyi cezalandırmamıştır. Ancak Allâh'ın yasaklarının çiğnenmesi durumunda Allah için ceza vermiştir." (Buhârî, Hudûd, 42)

Kaç Kere Affedeyim?

Abdullah bin Ömer -radıyallâhu anhümâ-'nın anlattığına göre, bir adam Rasûlullah -sallâllâhu aleyhi ve sellem-'e gelerek:

"-Ey Allâh'ın Rasûlü!. Hizmetçiyi (işlediği bir hatadan dolayı) kaç kez affedeyim?" diye sordu.

Rasûlullah -sallâllâhu aleyhi ve sellem- sustu. Ardından adam:

"-Ey Allâh'ın Rasûlü! Hizmetçiyi kaç kez affedeyim?" diye tekrar sordu.

Allah Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem- bu sefer şöyle buyurdu:

"-Her gün yetmiş kere..." (Tirmizî, Birr, 31; Ebû Dâvud, Edeb, 123-124)

Affeden Kul

Ebû Hüreyre'nin rivâyet ettiğine göre, Rasûlullah -sallâllâhu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

"...Allah, affeden bir kulunun ancak şerefini artırır." (Müslim, Birr, 69)

Kötülüğe Karşı Kötülük Yapmazdı

Ebû Abdullah el-Cedelî şöyle demiştir:

"Hazret-i Âişe'ye, Allah Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem-'in ahlâkını sordum. Şöyle dedi: «O, kötü sözlü ve çirkin ağızlı değildi. Çarşı pazarda bağırıp çağırmaz, kötülüğe kötülükle karşılık vermezdi. Bilakis bağışlar ve hoş görürdü." (Tirmizi, Birr, 69)

Muhammed de Bir Beşerdir

Peygamber Efendimiz -sallâllâhu aleyhi ve sellem-, affetme konusunda elinden geleni yaptıktan sonra, hâlâ istediği seviyeye erişemediğini düşündüğü zamanlarda Rabbine şöyle niyazda bulunurdu:

"Allâh'ım! Muhammed ancak bir beşerdir. Her insanın öfkelendiği gibi, o da öfkelenir. Eğer bir müslümana haksız yere lânet okur, ağır konuşur, bedduâ edersem, bunu onun için (günahlarından) temizlenme ve rahmet vesilesi kıl!" (Müslim, Birr, 89)

Düşmanlığı Devam Ettirmek

"Ey Allâh'ın kulları, kardeş olun!" (Buhârî, Edeb, 57) buyurarak mü'minleri kin ve intikamdan uzak durmaya dâvet eden Peygamber Efendimiz, Allâh'ın en nefret ettiği insanın, husûmette sınır tanımayan ve alabildiğine kindar kimse olduğunu hatırlatır. (Buhârî, Ahkâm, 34) Ve şöyle buyurur:

"Husûmeti sürdürmen, sana günah olarak yeter!" (Tirmizî, Birr, 58)

Allâh'ım, Kavmimi Bağışla!

Abdullah bin Mes'ûd -radıyallâhu anh- şöyle demiştir:

"Allah Rasûlü -sallâllâhu aleyhi ve sellem-'in, peygamberlerden birinin hâlini anlatışı hâlâ gözümün önündedir. O peygamberi, kavmi dövüp kanlar içinde bırakmışlardı. O, bu haldeyken bile yüzündeki kanları silerken şöyle diyordu:

"Allâh'ım, kavmimi bağışla! Çünkü onlar doğruyu bilmiyorlar." (Buhârî, Enbiyâ 54, Müslim, Cihâd 105; Ayrıca bkz: İbni Mâce, Fiten 23)

Arkamda bıraktığım yıllarda uzun yollar katettim, inişli çıkışlı, yemyeşil otlar, renk cümbüşü içinde şakıyan bahçelerden, mızır otları, dikenli çalılar arasından geçen yollar. Bu yollarda çok değişik kişiler gördüm, bilgili şahıslara, gözlerinin ferini, beyinlerinin ürününü kitaplara dökmüş, hafızalarını bilgi ocağı etmiş kişilere de rastladım. Bunlar arasında üzerlerine toz kondurmayan,beyinlerini kirletmeden bu yollarda yılmadan, dimdik yürüyen kişilerden biri sayın İSMAİL ÇAVUŞ arkadaşımızdır.

Kendisini tanıdığım yıllarda Deliorman'ın tozlu, çamurlu sokaklarıyla gölcüklerle anılan

Hebip köyde oturuyordu. Aynı bugünkü gibi çalışkan,annesinin nasihatlarını tıpatıp hayata geçirerek, yaşam tecrübesi edinerek kendine özgü bir gururla, mert adımlarla ilerliyordu. Sofya'da yüksek öğrenim edindiği yılları da anımsıyorum. Koltuğu altındaki dosya ile redaksiyonları dolaşıyor, yazdığı şiirleri sunuyordu.

MUTLU YILLAR SAYGIDEĞER DOSTUM

Kolay olmadı kendini tanıtmak. Kırıldığı anlar da, itildiği günler de vardı. Ama aldırmadı, aka ak, siyaha siyah dedi. Aynı bugün olduğu gibi. Düşündüklerini kaleme aldı, şiir kitapları çıkardı, düz yazılar yazdı, birçok kişiyi eleştirdi, onları da kitabına konu etti.

Bu mutlu anında, daha nice nice başarılara ulaşmasını, biz okurlarını daha nice nice eserlerle sevindirmesini dilerken, yıllar ötesinden, sararmış gazete sayfalarını haykıran şu satırlarını anımsıyorum:

Şimdi sokakta sersefil
Oynıyanlar biz değil.
Köyün meydan yerlerinde
Bizim olan herşey nerde?
Nerde şimdi o armut,
Mektep avlusunda taşlanan?

Biz mi geçtik o yıllardan,
Yıllar mı bizden birşey alan?
Şimdi sorsalar söyliyemem
Bundan böyle soruyorum:
- Sen mi genceldin Donak dede,
Yoksa biz mi yaşlanan?

Bunları düşünme, sayın dostum. Yıllar sular gibi akıp gidiyor.

Saygılarla: NADİYE AHMET

DELİORMANIN GÜZEL KÖYLERİNİN GÜZELİ

HEBİPKÖYÜ

Hebipköyün kıvrım kıvrım yolları;
Düğün dernek olur, sırma giyer kızları.
Merasimde davul zurna çalınca
Alay çeker, türkü söyler kızları.
Hebipköyün doğusunda Bağlama gölü,
Bahçelerde açar beyaz, kırmızı, sarı gülü.
Delikanlı çocuklar temiz, şık gezer;
Cümlesi yetenekli, hem yüzleri güler.
Kıblesinde bir mescit, ortasında Zobu Camisi;
Beş vakit namaz için açılır cami kapısı.
Beş vakit, okunur Ezan-ı Muhammediyesi
O yüksek minareden işidilir ezan sesi.
Hebipköyün pek şanlıdır mazisi,
Nice gelenekler, âdetler, bayramlar
Coşkuyla kutlanır merkezinde köyün.
Maniler söylenir, Hıdırilyaz Bayramında
Ünlü pehlivanlar yetişti bu köyde:
Yahyaoğlu şaban Pehlivan; Kopral Mehmet Pehlivan;
Dünyaya ün saldı Duralı Osman.
Ard arda beş defa ikinci kaldı dünyada,
Lâkâbı oldu: Gümüş Osman Pehlivan.
Bu köyün insanları dürüst, akılca pek zengin;
Onlarca öğretmen, çeşit alanlarda uzman...
Böyle dürüst insanlarla dost olmak ne güzel, ne de, hoş!
Benim de dostlarımdan biridir İsmail Çavuş.
Onunla görüşmek, sohbet etmek ne de hoş!
Zaten o da beni yürekten sevmiş.
O, ana babasını sevdiği gibi tüm köylüsünü sever
Ne zaman köyüne ziyarete gelse
Her defasında kabristanlığa giderdi.
Orada medfun olan anne babasının
Kabirlerini elemle ziyaret ederdi
Bir ziyareti olmuş idi haziran ayında;
Ellerini açmış, dua ediyordu kıbleye karşı,
babasının kabri başında,
Yorulmuştu, biraz nefes alayım diye
Dayanmıştı ordaki süslü kiraz ağacına.
Baktı ki, karşıda Kirazlık arazisinde
Ekinleri dalga dalga okşuyordu lodos rüzgârı.
O rüzgâr dedi ki: "Babanın baki evidir burası!"
Kim böyle babasını kabirde ziyarete gelirse
Sızlamaz onların ruhu ve ne de kemikleri.
Çünkü o ana baba öyle evlâtlar doğurmuş ki,
Anaya babaya, millete ve vatana hayırlı olmuş.
Buna derler ki, sadaka-i cariye.
Böyle vefat eden kimsenin amel defteri kapanmaz
Daima o deftere yazılır sevaplar;
makamı, cennet olur.
İsmail, babasının kabrinden bir avuç toprak
Alıp koklayarak kabristandan ayrılırken
Mendiliyle gözyaşlarını silerek
veda etti, ayrıldı oradan...
Cenabı Allah cümlesinden razı olsun!
Ruhları da şad olsun! Amin!

Pçelina-Razgrat Ramadan YAKUP

TOKYODA CUMA NAMAZI

Ömer KARA

Dinî ve Sosyal Hizmet Vakfı tarafından Japonya'nın başkenti Tokyo'da 2000 yılında ibadete açılan Tokyo Türk Diyanet Camii, Japonya'da çok önemli bir hizmete vesile olmaktadır. Taraflı tarafsız her kesimin ortak kanaati bu caminin Japonya'da önemli bir boşluğu doldurduğu yönündedir. Maksadı ne olursa olsun, yolu Tokyo'ya düşen herkese, Osmanlı cami mimarisinin inceliklerini ve zarafetini üzerinde taşıyan bu güzel mabedi ziyaret etmek, maddi ve manevi pek çok kazanım sağlayacaktır.

Gökdelenler şehri ismiyle anılan Tokyo denildiğinde insanın aklına ilk önce tertip, düzen, temizlik ve yeşil alanların güzelliği gelmektedir. Bununla beraber Tokyo Türk Diyanet Camii saydığımız güzelliklerin hepsinden daha anlamlı bir noktada durmaktadır. Cami, haftanın yedi günü boyunca ziyaretçilere ev sahipliği yapmaktadır. Ziyaretlerin yanı sıra her öğretim seviyesinden öğrenciler, öğretmenlerinin rehberliğinde randevu almak suretiyle camiye gelmektedirler. Bu randevularda camide görevli Müslüman bir Japon rehberliğinde caminin ibadetle alakalı bölümleri tek tek tanıtılarak, bu bölümlerin hangi maksatla kullanıldığı ve İslam dininde öneminin ne olduğu anlatılmaktadır. Öğrencilerin edindikleri bilgiler ışığında gönül dünyalarında nasıl bir değişim yaşanabileceğini az çok tahmin edebiliyorum. Burada eklemek istediğim bir diğer husus da, gençlerin ve öğretmenlerin bu anlatılan tüm bilgileri büyük bir disiplin içerisinde ve pürdikkat dinlemeleri.

Gruplara anlatılan bilgiler cami bölümleri ile sınırlı kalmıyor. Duvarlardaki hat yazılarının anlamlarının ne olduğu, bu yazıların derin tahlilleri ile öğrencilere anlatılıyor. Daha sonra bir alt katta bulunan çok amaçlı salona geçilerek burada bulunan kündekâri tekniği ile yapılmış bir taç kapı ile ahşaptan yapılmış bir cami maketi hakkında bilgi aktarılıyor. Yine aynı katta bir köşede özel olarak dizayn edilmiş şömineli bir Türk evi de ziyaretçilere hitap ediyor. Caminin özellikle bu kısmı sadece Japon misafirleri değil, Anadolu'dan dahi gelen ziyaretçileri kendine hayran bırakıyor.

Her günü ayrı bir hareketliliğe sahip olan Tokyo Türk Diyanet Camiinde cuma günü sabahı bambaşka bir tatlı telaş başlıyor. Cami görevlileri dışında farklı insanların koşuşturmaları da dikkatimizi çekiyor. Camimizde görevli din görevlilerimize bu telaşın sebebini soruyoruz. İmam arkadaşımız cevap veriyor. Diyor ki: "Her cuma günü cami mutfağında Türk aşçılar tarafından pilav ile birlikte, bir hafta kuru fasulye, bir hafta da nohut yemeği pişiriyoruz. Bu yemekleri cuma namazına gelen kadın erkek herkese namaz sonrasında ikram ederek Türk mutfağının olmazsa olmaz yemeklerini tanıtmış olmakla birlikte camiye gelen insanların birbirleri ile tanışmalarına da vesile

oluyoruz.”

Cuma vakti yaklaştıkça, farklı ülkelerden pek çok insan cuma namazını eda etmek için camiye akın akın gelmeye başlıyor. Ülkemizden binlerce kilometre uzakta olan Tokyo Türk Diyanet Camii, ezan-ı Muhammedi ile zirveye çıkan heyecanla camiye sığmayan cemaat dışarıya serilen halılar üzerinde cuma namazı için saf tutuyor.

Bu güzel manzara karşısında yüreğinizde kıvılcımlar birbirine karışıyor ve âdeta asırlar ötesine sürükleniyorsunuz. Cennet mekân Sultan Abdülhamid'in Japonya'ya İslam dinini öğretmek için gönderdiği Ertuğrul Firkateynindeki gönüllü elçileri hatırlıyor; önce hüzünleniyor, sonra da yaşadığınız bu manzara karşısında İslam adına yeniden ümitleniyorsunuz.

Camiye gelen insanların sadece beşte birini Tokyo'da yaşayan Türk vatandaşları oluşturuyor. Kalan kısmını ise farklı ülke vatandaşları oluşturuyor. Pakistanlılar, Hintliler, Bangladeşliler, Filipinliler, Endonezyalılar, Malezyalılar ve dünyanın dört bir köşesinden Japonya'ya gelen farklı dillerde ve renklerdeki insanlar aynı safta yer alıyorlar.

Diyanet İşleri Başkanlığımız tarafından görevlendirilen imam kardeşimiz minbere çıkıyor. İlk önce caminin Japon görevlisi hutbe metnini Japonca olarak irat ediyor. Ardından önce İngilizce daha sonra da Türkçe hutbe okunuyor cami imamı tarafından. Hutbenin akabinde cuma namazı huşu içerisinde eda ediliyor.

Namazın tamamlanmasını müteakip cami avlusunda öbek öbek toplanan insanların birbirleriyle sohbetleri dikkatimizi çekiyor. Ülkeleri ve dilleri farklı olmasına rağmen aynı inancı paylaşmaları sebebiyle sanki yıllardan gelen bir dostluk özlemi içerisinde birbirleriyle dertleşiyorlar âdeta. Uzun uzun sohbet ederken yemek almak için sıraya giriyorlar. Sohbetler hem sıra beklerken hem yemek yerken hem de yemek sonrasında ikram edilen çay ile devam edip gidiyor. Cuma vesilesiyle haftada bir gün dahi olsa insanlar birbirleriyle hasret gideriyorlar.

Bir cuma namazında bize bu güzel duyguları yaşatan, Ata yurdundan gelerek Japonya'ya yerleşip ibadet için buraları mekân tutan ve daha sonra bu yerleri Türkiye Cumhuriyeti devletine bağışlayarak böyle güzel bir caminin yapılmasına vesile olan Kazan Türklerinden vefat edenlere rahmet etmesi, hayatta olan bu vefakâr insanlara ise sağlıklı uzun ömürler vermesi için Yüce Mevla'ya dua ediyoruz. Ayrıca Diyanet İşleri Başkanlığının yardım ve desteği ile Dinî ve Sosyal Hizmet Vakfı tarafından yaptırılan bu camiye maddi ve manevi katkı sağlayan herkese binlerce defa teşekkür ederek, huzur dolu bir kalp ile geleceğimiz için yeni bir heyecan ve ümit duyarak Tokyo'dan ayrılıyoruz.

Not: Tokyo Türk Diyanet Camii ilk olarak 1917 yılında Rusya'da meydana gelen Bolşevik ihtilali sonucunda rejimden kaçıp Tokyo'ya yerleşen Kazan Türkleri tarafından 1938 yılında inşa edilmiştir. Bu cami Tokyo'da inşa edilen ilk İslam mabedidir. Caminin zamanla harap hâle gelmesi üzerine Tokyo'da yaşayan Kazan Türkleri, 1988 yılında cami ile yanındaki okul binasını Türkiye Cumhuriyeti Devleti Hazinesi'ne bağışlamışlardır. Bugünkü Tokyo Türk Diyanet Camii de bu arsa üzerine inşa edilmiştir.

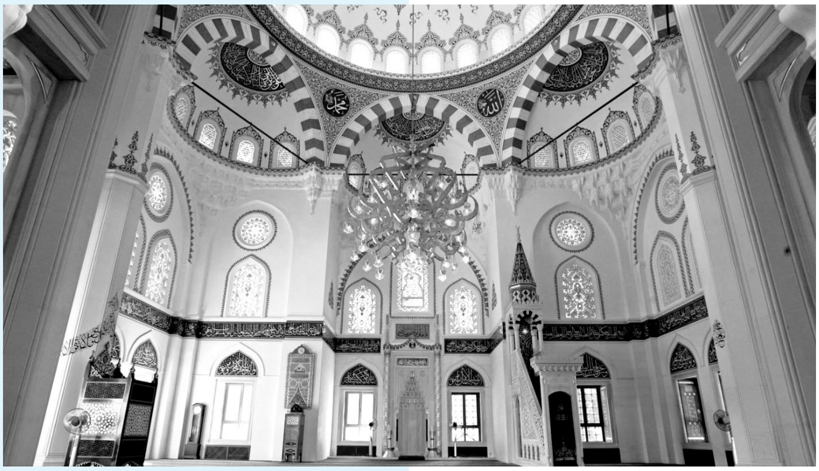

ROJE GARODİ NİÇİN MÜSLÜMAN OLDU

Yıldız Ramazanoğlu Roje Garodi'nin Türkçedeki mütercimi Cemal Aydın ile uzun bir söyleşi gerçekleştirdi.

(geçen sayıdan devam)

"İslam'a bir elimde İncil bir elimde Marks ile giriyorum" diyen bir filozofla karşı karşıyayız, bunu nasıl anlamak lâzım?

Garodi, eserlerinde İslâm'dan bahsederken sık sık "Ben türedi bir elçi değilim" veya "Peygamber olarak gelen ilk insan ben değilim ki!" ya da "Ben [Allah'ın] elçilerin[in] ilki değilim" gibi anlamlar verilen (Ahkâf, 46/9) âyetini hatırlatır. O yüzden İncil'den İslâm'a geçişin tabii bir geçiş olduğunu söyler. Aynı vahiy kaynağından gelen yeni bir ilâhî mesaja kulak verdiğini belirtir. Gılgamış Destanı'ndan tutun da diğer bütün milletlerin inanışlarının ilâhî bir mesaj taşıdığına inanır. Marks'ı ise Garodi bir inanç sistemi olarak değil, sadece bir "metod" olarak benimsediğini söyler. Komünizmi bir din olarak asla görmemiştir. Sadece metodoloji olarak benimser.

Marksizm hakkında yıllarca kaynak olarak kullanılmış kitapları var ve yanılmıyorsam bu eserler Türkiye solunun ilgisini çekmiyor. Üniversitede öğrenciyken açıkçası kendisinden söz edildiğini duyuyorduk, kitaplarından biriyle karşılaşmıştım ağabeyim vasıtasıyla ama Müslüman olmadan önce kaleme aldığı eserler Müslümanlar arasında da fazla rağbet görmemişti, bu dönemde ilgi nasıldı, sanki sol yeterince ilgi göstermedi. Şimdi de geçerli olan bu durumu neye bağlıyorsunuz, yayınevlerimiz ve sol birikim bunu neden önemsemiyor?

Sorunuzun ilk kısmına katılıyorum. Çünkü gerçekten de Marksizmle ilgili kaynak eserler vermiştir. Fransız Komünist Partisi'nin

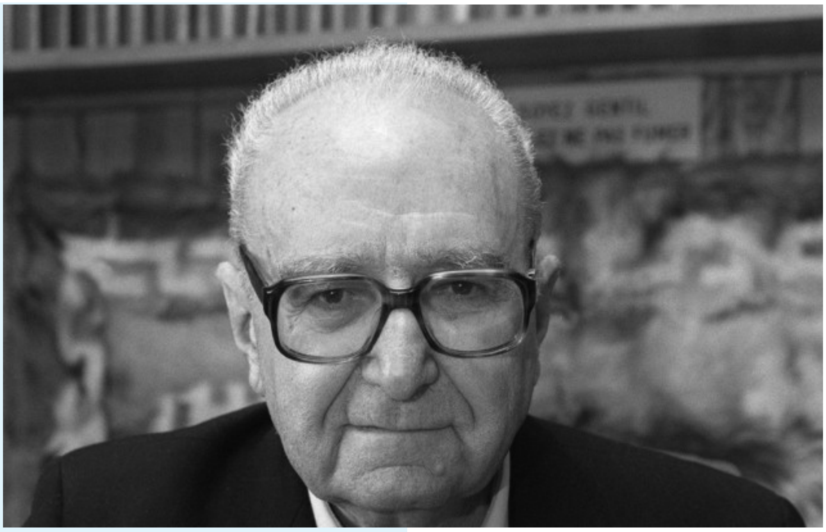

bütün dünya çapında temsilciliğini yapmıştır. Adı bütün cihanda duyulmuş ve kabul görmüştür. Sorunuzun ikinci kısmına katılmak mümkün değil. Siz benden sonraki kuşak olduğunuz için tabii ki eski dönemi bilmiyorsunuz. Türk solu onu Müslüman oluncaya kadar bağrına bastı. Çünkü Garodi Nazım Hikmet'le tanışmıştı. Birkaç kitabında Nazım'dan ve özellikle de onun "Sen yanmazsan, ben yanmazsam…" şiirinden söz eder. O yüzden olsa gerek, Garodi'nin eserlerini Türkçeye ilk çevirenler ve onu bu ülke insanına tanıtanlar bizim solcularımız oldu. Doğan Avcıoğlu o mütercimlerden biridir.

Dahasını söyleyeyim, Garodi 1982 yılında Müslüman oluncaya kadar Türkiye solu kendisinden tam 12 eser çevirdi! Hayli yüksek bir rakam değil mi? Garodi'nin, Fransa'nın dünyaca ünlü bir numaralı entelektüel gazetesi "Le Monde (Lö Mond)"da "Niçin Müslüman Oldum?" başlıklı yazısı çıkıncaya kadar Garodi'yi bağrına basan solcularımız, o andan itibaren kendisinden yüz çevirdiler. Neden çevirdiler? Yorumunu siz yapın!

Peki, Müslüman dünyada yerini bulabildi mi, yeterince anlayabildik mi onu?

İyi ki solcular bize Garodi'yi tanıttı! İyi ki TÜYAP Kitap Fuarı ilk açılış yılında Garodi'yi "onur konuğu" olarak davet etti! Yoksa Müslüman kesimin kendisini tanıması ve tanıtması o zaman pek değil, hiç mümkün değildi. Bu konuda bizler hazıra konduk. Sol bu işi eskiden çok iyi başarırdı. Şimdi Müslümanlar artık onlardan daha iyi başarıyor. Solun ve sol aydın kesiminin şimdilerde pek hükmü kalmadı. Bir avuç kadar hepsi. Müslüman aydınlar ise taşkın sel gibi. Entelektüel meseleler çok yakında tamamen Müslümanların tekelinde olacak.

Türkiye de dahil olmak üzere dünya Müslümanları arasında Garodi'nin hâlen tam yerini bulduğu söylenemez. Çünkü Müslüman entelektüeller henüz yeterli olgunluğa kavuşmadılar. Bir sözünden ötürü koca bir fikir adamını yok saymaya gidebiliyorlar. Suudi yetkililer

Garodi'yi sevmez. Çünkü onların aşırı derecede Amerikan uşaklığına Garodi'nin tahammülü yok. Kendisine Faysal Ödülü verilmesine rağmen, Suudi Kralı için Garodi "siyasî fahişe" tabirini kullanmaktan çekinmedi. Çünkü Garodi Amerika'ya körü körüne kapılanmayı ve yaltaklanmayı asla kabul etmez. İran'a yönelik olarak da eleştirileri var. İslâm'a yaraşır bir hürriyetin halka verilmediği kanaatini taşıyor. En çok itibar gördüğü ülke benim bildiğim kadarıyla Türkiye ve Mısır. Fakat yakın gelecekte Garodi daha iyi değerlendirilecek ve onun fikirlerinden daha fazla yararlanılacaktır.

Sağ olsun, onun sayesinde benim ufkum açıldı. Beni en çok etkileyen kitaplarından biri "İnsanlığın Medeniyet Destanı"dır. O kitabı çevirdikten sonra, dünya insanlığına daha başka bir gözle bakmaya başladım. "İslâm ve İnsanlığın Geleceği" kitabı bana değişik bir bakış açısı kazandırdı. Filistin meselesindeki yeterli şuurlanmamı da onun kitaplarına ve tespitlerine borçluyum. Onun sayesinde kazandığım daha pek çok haslet var, fakat bunları inanın dillendiremem. Mümkün değil. İfadelendirilmesi öyle zor ki…

Ailesi, özellikle baba tarafı Vizigot ya da Frank olmakla övünüyor. Anneannesi ise Mağripli, Berberî kadını. Müslüman olup olmadığını bilmiyoruz sanırım. Bu köken babanın ailesinde küçümsenen, neredeyse murdar sayılan bir durum. Ağır ırkçılık var yani. Garodi'nin babası ise rahip olması için papaz okuluna gönderilmiş. Bunlar ona nasıl etki etti acaba?

Anneanne tarafından Mağripli olmasına Mağripli. Ama Avrupalılar, hele o dönemde Mağripli Müslümanları hiç Müslüman bırakırlar mı? Onları çok önceden zorla Hıristiyanlaştırdılar. O yüzden anneannesi Müslüman falan değil. Tam aksine koyu bir Hıristiyan. Evet, dedesi, Fransızların büyük çoğunluğu gibi gizli veya açık ırkçı. Onun için Mağrip kökenli bir büyükanneyi hazmedemiyor. Babasının rahip okuluna gönderilmesi normal. Gerçi sonunda dinsiz olup çıkmış ya. Her neyse. Eskiden Fransız aileler ilk oğullarını papaz yapmaya, ikinci oğullarını da muvazzaf asker yapmaya büyük önem verirlerdi. Fransa'ya "Kilise'nin Büyük Kızı ya da Ablası" denilmesinin sebeplerinden biri de bu olsa gerek. Garodi'nin çocuk yaştan itibaren olgunlaşmasında böyle bir ailenin büyük etkisi olduğunu sanıyorum. Çünkü ataların genleri insanları kolay kolay bırakmıyor. Anneannesi şuursuz da olsa, genlerinde bir İslâmî duyarlığı taşıyordu herhalde.

Aile deneyiminin etkilerinin yanı sıra dünyanın alt üst oluşuna, Birinci ve İkinci Dünya savaşlarına tanıklık etti filozof. Babasının Birinci Dünya Savaşı'ndan koltuk değnekleriyle ve son derece asabi biri olarak dönmüş olması az bir şey değil. Kendisinin bu savaşlara bilfiil iştiraki nasıl oldu?

Birinci Dünya Savaşı'na katılacak yaşta değildi. Kendisi 1913 doğumlu. Sadece Birinci Dünya Savaşı'nın acısını çocuk yaşında derinden duydu. Hiç görüp tanımadığı bir adam bir gün evlerine geliyor. Sakat bacaklı bu adam kendisine "İşte baban!" diye tanıtılıyor. O yabancılığı, o acıyı bizler herhalde anlayamayız.

İkinci Dünya Savaşı'nda askerdi. Fakat daha önce söylediğim gibi, isyan etti. Hitler'le işbirliğine karşı çıktı. Askerleri isyana teşvikten tutuklandı ve Cezayir'e sürgün edildi. Fransa Almanya tarafından işgal edilince, o kurtuluş savaşında yiğitçe çarpıştı. Büyük kahramanlıklar gösterdi. Madalyalar aldı. İlk karısını bu yüzden kaybetti.

Ali Şeriati, "bir mum sönünce ışığı nereye gider" sorusunun peşinden gittiğini söyler. Garodi de 1933'de tam yirmi yaşındayken "Hayatta yapmam gereken nedir?" sorusuyla hayatın içine fırlatılıp atıldığından bahsediyor. O yıllarda Hitler iktidara yürümekte, dünya allak bullak olmaktadır. Yapması gerekenin ne olduğuna dair neler vardı kafasında?

Burada bir parantez açalım: Her iki cihan savaşı Batılıları dinden alabildiğine soğuttu. Bu da Batılı din adamlarının hatası. Allah'ı hep affedici ve hep yardıma koşan ve şeytanla bizzat mücadele eden bir Tanrı olarak takdim edegeldiler. Allah'ın insanoğluna haksızlık yapıldığında intikam alabileceğini, bir adının da Müntakim olduğunu unuttular. Sömürgelerinde uzun yıllardır yaptıkları zulümlerin, o masum halkların çektiklerinin bir diğer şeklini Allah onlara sonunda tattırdı. Avrupalılar bu ilâhî hikmeti kavrayamadılar. Ve "iyi" olan Tanrı bize bunu nasıl yapar, böyle bir şeye nasıl müsaade eder? "Demek ki Tanrı yokmuş!" çıkarımını yaptılar. Hâlâ bu yanlış değerlendirme Kilise'de devam ediyor. Hatırlayın, şimdiki Papa Nazilerin insanları mahvettiği o Auschwitz kampını gezerken "Tanrım, neredeydin?!" diye haykırmıştı. Kendisine verilecek cevap, "Siz Kızılderililere, siz Afrikalı Siyahilere, siz dünyanın dört bir yanındaki sömürgelerinizdeki insanlara neler ve neler ederken neredeyse, o zaman da oradaydı!" diye cevap vermek lâzım. Sanki Allah uzaklardaydı da oraya yetişemedi mi? Allah zâlime mühlet verir, ama sonunda gün gelir belini büker.

Belki şaşacaksınız, ama Allah'ın varlığı konusunda akıl yürütmeyi çok saçma bulur Garodi. O yüzden Gazali, İbn Rüşd, Aziz Thomas ve Descartes (Dekart)'ın akılla Allah'ı bulmalarına karşı çıkar. Buna itiraz eder ve "Ben Allah vardır demeyi bile küfür addedegelmişimdir!" diyerek adeta kükrer.

"Hatıralar: Yüzyılımızda Yalnız Yolculuğum" kitabında geçen bu ifadenin öncesinde o filozofları tenkit ederken de şöyle der: "Benim, ellerimizle veya mantığımızla yapabileceğimiz ağaçtan veya akıldan putlara hiç ihtiyacım yok!" Bu ve bir önceki ifadesi size de o saygıdeğer kocakarının dediklerini hatırlattı, değil mi? Herhalde Gazali olacak. İnsanlar meydanı doldurmuşlar, kendisine arz-ı hürmet ediyorlarmış. O kocakarı sormuş: "Kim bu adam?" Cevap vermişler: "Aaa! Bilmiyor musun? Allah'ın varlığını bin bir delille ispat eden büyük âlim falancadır." Kadın burun kıvırmış: "Vah vah! Demek, Allah'ın varlığına bin bir şüphesi varmış!"

ŞEYH EFENDİ'NİN HALISI

Ahmed Hasan BAHADIR

Sakin bir sonbahar akşamında tarihi Şumnu Nüvvab okulunun henüz yeni inşa edilmiş görkemli binasının dersliklerinde üç-dört kafadar geçmişe doğru gidip geliyor, dertleşiyorduk. Bizi bir araya getiren kısa süreli bir eğitim seminerinde hoca, öğrenci, mevzu ve mekân adeta bir yumak oluyor ve ecdadımızın yapıtları bizi içten içe heyecanlandırıyordu. Sonbahar olmasına rağmen hava oldukça güzeldi. Şumnu'nun tacı Şerif Halil Paşa Cami her zaman olduğu gibi kapılarını genişçe açmış, bütün zarafetiyle ziyaretçilerini kucaklıyor ve onları bir anlık maziye götürüyordu. Ziyaretçilerin gözleri zamana meydan okuyan bu şaheserin dört bir yanını süzüyor ve:

"Bu ne güzellik, bu ne ihtişam!" demeden edemiyordu.

Öteden beri nice âlim ve muallimler, hâfız ve hattatlar, âbid ve zâhitler burasını kendilerine mekân edinmişler ve şairin; "Marifet ehline menba o belde" dediği satırların yazılmasında ilham kaynağı olmuşlar. Hele öyle bir devre yaşanıyor ki, Şumnu denilince akla Şeyh efendi ve onun hizmetleri geliyordu. Dile kolay, kendisi Türkiye'den Bulgaristan'a geliyor, Şumnu'ya yerleşiyor ve eski Nüvvab medresesinde neredeyse 30 yıl gibi uzun bir süre evlâd-ı fâtihan'ın eğitilip-yetiştirilmesiyle meşgul oluyor. Onun rahle-i tedrisinden Deliorman'ın gururu meşhur âlim Ahmed Davudoğlu, Osman Keskioğlu, Mehmet Fikri, Osman Kılıç, İsmail Cambaz gibi nice çaplı şahsiyetler ve isimsiz kahramanların yetiştiğini biliyoruz.

Fazla değil, üç dört kafadar işte… Bunları duyup bildikten sonra an itibarıyla Şumnu gönlümüzün başkenti oluyordu. Bazen de hissiyatımızın tesiriyle:

Keşke o döneme şahit olsaydık, şeklinde bir hevese de kapılmıyor değildik.

Sohbetimiz uzadıkça uzun sonbahar gecesinin seher vaktine doğru nasıl ilerlediği fark edilmiyordu. Öyle ki, uzun yoldan gelenlerde bile yorgunluktan herhangi bir emare görülmüyordu. Arkadaşlardan biri gece boyunca devam eden sohbeti balla kesti ve:

- Ahmed hoca! Sabah namazını şehrin bir diğer camisinde eda edebilir miyiz? dedi.

-Hay hay hocam, neden olmasın, güzel olur dedim ve kısa bir müddet sonra Şumnu Kılak camiinin cemaat odasında buluverdik kendimizi. Esas hikâye şimdi başlıyordu. Cemaat odasının bir köşesinde başındaki siyah beresiyle 90 yaşına merdiven dayamış keskin bakışlı bir pir-i fâni bize hoş geldiniz diyordu. Mahmurlu gözlerle biraz daha dikkatli bakınca:

- Subhânallah! Bu gördüğüm adam komünizm sonrası yeniden tedrisata açılan Nüvvâb'ın ilk yıllarında bana ders veren Mustafa Çakır hocaydı. Arkadaşlar arasında beni görür görmez:

- Aaa… Ahmed sensin değil mi? diye seslenince:

- Evet hocam, hiç de unutmamışsınız dedim ve sabah namazını müteakip bir muhabbet başladı ki, kuşluk vaktinin nasıl gelip geçtiğini anlayamadık. Mustafa Çakır hoca eski Nüvvab mezunlarından hayatta kalan deneyimli bir idareci ve sert mizaçlı bir öğretmendi. Biz üç dört kafadar onun etrafında adeta bir çember oluşturmuş aklımıza geleni soruyor o da üşenmeden cevap veriyordu. Tarih meraklısı arkadaşlar Şumnu'da böylesine dolu ve tecrübeli birisini karşılayacaklarını tahmin etmiyorlardı. Son zamanlarda sabah kahvesi de hiç bu kadar keyifli yudumlanmamıştı. Mustafa Çakır hoca hayat serüvenini uzun uzadıya anlatırken, arkadaşlar da bir an önce şanlı bir geçmişi olan Nüvvab hatıralarına geçmesini arzuluyorlardı.

- İşte şimdi… şimdi oraya geliyorum acele etmeyin, dedi ve bir başladı ki sözler yetmedi, aksiyon gerekti. Hoca efendi bir anda durakladı ve:

- Gençler! Aklıma bir şeyler geldi. Sizin buralara her zaman yolunuz düşmez. Gönlüm ister ki, sizi merhum hocamız Hacı Ahmed Davudoğlu'nun doğduğu "Kalaycı" köyüne götüreyim, oranın camisinde bir namaz kılar ve hem Davudoğlu hocayı daha güzel yâd etmiş oluruz, dedi. Biz bu teklife dünden razıydık.

- Memnuniyetle, olur hocam, dedik ve onun mihmandarlığında Şumnu'nun Kalaycı köyüne doğru yollandık. Nihayet Davudoğlu hocanın yaşadığı "Davutlar" mahallesini gördükten sonra taş örmeli köy camisine ulaşmış bulunuyorduk. Caminin giriş kısmına yakın harabe halinde bir Türk okulu dikkatlerimizden kaçmıyordu. Meğerse burası bir zamanlar merhum Davudoğlu hocanın da ilkokulunu ikmal ettiği mekânmış. Bu okulun zamana yenik düştüğü her halinden belliydi, ama hiç olmazsa hatırası vardı. Nahoş manzarayı görünce bir an için içimiz burkulsa da caminin cemaat odasında bizi karşılayan üç-beş köylünün samimi davranışı ve ikram ettikleri Türk kahvesi gönlümüzü teskin etti. Vakit ilerliyordu ve tatlı muhabbete doyum olmuyordu. Burada cemaatle öğlen namazını eda ettikten sonra merhumun ruhuna Kur'ân okuyarak bu mütevazı Deliorman köyünden ayrılmış olduk.

Şumnu'ya yaklaşırken Mustafa Çakır hocamızdan biraz daha istifade etmek istiyorduk. Bendeniz Şeyh Efendi ile ilgili araştırma yapmış, fakat Şumnu'da yaşadığı evi görmek nasip olmamıştı. Hocaların hocası

Yusuf Ziyâeddin Ezherî Şumnu'da ikamet etmişti ama zaman içerisinde belki de evi yıkılıp yok olmuştur diye de düşündüğüm oluyordu. Yine de yaşadığı yeri görememek içimde bir ukde bırakmıştı. Şehre geri geldiğimizde Mustafa Çakır hoca:

- Arabayı Saat kulesinin oraya sürün, dedi. Bahsettiği yer Şumnu Çömlekçiler Mahallesi olarak bilinirmiş meğer. Birdenbire hepimiz heyecanlanmaya başladık.

-Ve işte o an… İnanılır gibi değil. Mustafa Çakır hocanın arabadan eliyle işaret ettiği, hâlâ ayakta duran cumbalı eski bir Türk evi…

- Gençler! İşte Şeyh efendi'nin evi, dedi.

Biz üç-dört kafadar heyecanla cep telefonlarımıza sarılarak, adeta bir maden bulmuşçasına bir zamanlar Şeyh Efendi'nin yaşadığı evi çekmeye başladık. Öyle ya bu evin ayakta kalmış olabileceği aklımızın ucundan dahi geçmiyordu. Resim yapma telaşında telefonlarımızı henüz ceplerimize toplayamamışken evin içinden orta yaşın üzerinde bir adam çıkageldi. Adam:

- Kimsiniz, nedir bu telaşınız? demez mi? Ben heyecanlı bir edayla:

- Efendim, burada bir zamanlar şu karşıdaki Nüvvab okulunda müderrislik yapan büyük bir âlim yaşamış. Doğrusu biz onun evini merak ettik, endişelenmeyin sizlik bir durum yok, dedim. İyi niyetle geldiğimizi fark eden Bogdan Georgiev ismindeki Bulgar ev sahibi neşeli bir ses tonuyla:

- Sizin aradığınız o adama Şef efendi yani Şeyh efendi derlerdi. Onun burada yaşadığı yıllarda ben küçük bir çocuktum ve onu iyi hatırlıyorum. Kendisi iyi bir insandı ve babamla da çok iyi anlaşırlardı, dedi. Bay Bogdan'ın bu sözlerinden sonra güzel bir atmosfer oluştu. Aslında o da şaşırmıştı. Birden bize el etti:

- Arzu ederseniz içeri de bakabilirsiniz. Ortalık biraz dağınık ama kusura bakmayın. Ben yalnız başıma yaşayan biriyim, dedi.

Şeyh Efendi'nin yaklaşık 70 sene evvel bıraktığı evde badana dışında hiçbir şey değişmemişti. Sanki Şumnu'dan dün göçmüş gibiydi. Odalar, ahşap merdiven, evin saat kulesine nâzır cumbası bütün sadeliğini korumuş vaziyetteydi. Biz evi incelerken bay Bogdan heyecanla hepimizi evin en geniş odasına çağırdı ve:

- Şu yerdeki keçe halıyı görüyor musunuz? Bu halı Şeyh Efendi'nin göç ederken babama hediyesidir. Ben onu hâlâ korurum, demez mi? Hepimizin heyecanı doruktaydı. Bir anda sanki Şeyh Efendi'yi görmüş kadar olduk. Tarifsiz bir sevinç anıydı. Ben birden dayanamayarak öne atıldım ve:

- Bay Bogdan! Bu halıyı bana hediye eder misin? dedim. Adam düşündü-taşındı ve halıyı ne kadar çok arzuladığımı görünce duygulandı ve "hadi al öyleyse" dedi. Bu ne büyük bir jest ve ne büyük bir şerefti. Çıkışta halıya karşılık kendisine hediye kabilinden üç beş kuruş teklif ettiysek de kabul etmedi ve gözleri yaşla doldu. Bu tablo görülmeğe değerdi. İçimden bir ses; neye niyet, neye kısmet der gibiydi.

- Eeh, niyet hayır, âkıbet hayır dememiş mi büyüklerimiz?

Malûm ya gönül birine muhabbet duyarsa ondan geriye kalan her şeyi anlamlı bulur. Tıpkı Şeyh Efendi'den yadigâr kalan ömürlük halı gibi…

Sen ne güzel okulsun ey şanı yüce Nüvvab

Seninle öğrenir tam anlamıyla, kulluğu insan
Tarihi bir değerin var, günümüzde destan
Bulgaristanda yüceldin, ilk imam hatip lisesi olan
Sen ne güzel okulsun, ey şanı yüce Nüvvab!

Haftada beş gün buluşuruz, severiz candan
Niyazımız çoktur, senin için, yüce Mevladan
Rahman birdir demeyi öğrettin,ilk zamandan
Sen ne güzel okulsun, ey Medresetün Nüvvab

Herkes bilir, senden çıkan alimi, ahir zamandan
Adı "Davudoğlu" der bu diyarın, gülleri candan
Vay halime der,sana gelen vefa ummadan
Sen ne güzel okulsun,ey şanı yüce Nüvvab!

Bilmezler mi ki sana vefadır, okumak,
bu zamandan
Seni vacibtir korumak, bugün münafıklardan
Yaşamış olsalardı benzetilirdin Suffeyi ashabtan
Sen ne güzel okulsun,ey Medresetün Nüvvab!

Nice öğrenci gelir sana Deliormandan
Deliormandan gelir de, gelmez mi Gerlovadan?
Gerlova ile dolmuşsun, işitirdik ecdattan
Sen ne güzel okulsun ey şanı yüce Nüvvab!

Öğrenci gelir sana, baştan, ağlar candan
Alışınca, korkmaz hale gelir, hain şeytandan
Peygamberi sevmeyi öğrettin, küçük yaştan
Sen ne güzel okulsun,ey Medresetün Nüvvab

Her zaman duamdasın, ey ecdadımın eseri!
Tombul camiden yükselir, kutsal,
ezan nağmeleri
Seni gören yazar, etkilenip yazar eserini
Sen ne güzel okulsun, ey şanı yüce Nüvvab!

Nejdet kulundur, sana yazan, bu şiiri
Sende atmıştır, okumanın temelini
Sana boş gelip, dolu gider ameli
Okuyup, büyük adam olmaktır, son dileği.

Yazan : Nejdet Ridvan
Sınıf: 10
Okul: Şumnu İHL "NÜVVAB"

BİR YOLUNU BULUN, BU KİTABI OKUYUN!

Birkaçtır söylediğim bir gerçeği tekrar edeceğim: Eğer biz, geçen yüzyılın 40›lı 50'li yıllarında doğanlar bugünkü gibi olgun bir edebiyatla yetişmiş olsaydık, başlarımız göklere doğru daha da yükselecekti. Harp sonrası yıllarında evlerimizde ne bir kitap, ne bir gazete, dergi vardı... Dükkânda peynir sarılan ambalaj kâğıtlarına matematikten ev ödevlerimizi yapardık. Dinimizin telkin ettiği güzel bir anlayışla yetiştik: Bir parça kâğıt bulsanız yere atmayın, bir kuruluğa saklayınız! Yazılı bir şeyler bulsak, alır okurduk. Bugün ad yapmış isimlerimiz o sefalet yıllarında yetişti zannediyorum.

Her yeni kitabını korkunç bir merak, ilgi ve iştahla okuduğum Mehmet Alev kardeşimiz de öyle. "DALGA DALGA GÖÇ"ü okudunuz mu bilmem, ama halâ tadı damağımda bir kitaptır. Her sayfasını okudukça masaya bir yumruk indiriyor ve: "Tam da öyleydi!.." diyordum. Aşkolsun!.. Nasıl da güzel anlatmışsın! Bunlar yaşamış kişinin yaşanmış hikâyeleriydi. Bunlar bizim alın yazımızdı. Bulgaristan Türkünün kaderiydi. Derken DUT SOFRASI geldi arkadan. Okudukça: "Hey, yahu, nereden buldun çıkardın bu güzelim, zevkli anıları? Bu güzelim Türkçe senin elinde inci dizisi oluyor. Ya GÖZ HAKKI ELMALARI, Mehmet, yapma, kardeşim kıskandırıyorsun beni. Sonra KÖSTENDİL TRENİ geldi arkadan... Ya, dostum, sen hiç durup dinlenmiyor musun? Kurduğun o çark vira bir birinden güzel, bir birinden değerli eserler veriyor... Senin hiç başka işin gücün yok mu?" diyeceğim geliyor.

İşin gücün bilmem ama dertlerin olduğunu anlıyorum. O yüzden senin bu haykırışın, bu çağrı: BAŞINIZ GENE Mİ DUMANLI, DAĞLARIM? Kimilerinin konu bulamadığından yakındığı bir ortamda tam 85 konu üzerine fikir beyan etmişsin. Milletin topyekûn şekilde düşünme alışkanlığını yitirdiği bir zamanda ona bu konuları açıklıyor ve: "Bak, arkadaş, bak soydaşım, kardeşim yakası açılmadık sorunlar var. Neye tırs geçip gidiyorsun yanlarından? derce yazmış. Bunlar senin sorunların değil mi? Şimdi eğer her yazısın-

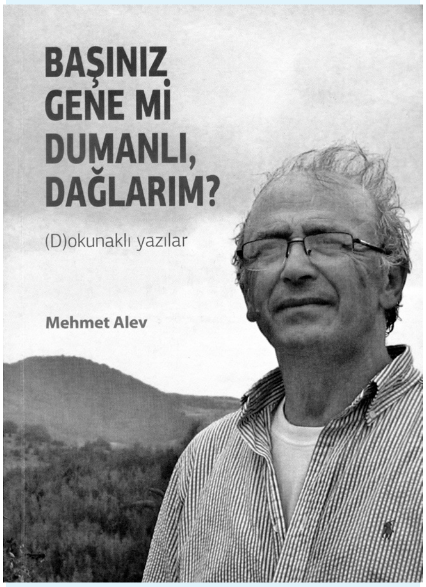

dan birkaç satır alacak olsam sayfalar dolar ya bakın "Sana büyü yapmışlar, kızım" yazısının sonunda ya zar kardeşimiz kendisini nasıl anlatıyor: "...Ben kendimi ister muska yapılmış, bu iğne üstüne iğne batırılmış, efsunlaşmış sabuna benzetiyorum. Allahıma, o kör kuyuların dibinde, üzerimde bunca iğne, çırpınıyorum da çırpınıyorum. Yaşamak hakkım, var olma olanaklarım elimden bir bir alınmıştır"... Ve senin tarafından gelen en küçük bir kıpırtı ya da karşı koyma "bölücülük" damgasını koyarak en ağır cezaya çarptırılyorsun... Bu büyü, sadece kızımıza değil, hepimize yapılmış..."

Evet, bizi iyi "terbiye " etmişler. Dinimizi almışlar, susmuşuz. Dilimizi aldılar, susmuşuz. Adımızı aldılar, sustuk. Şimdi bir de canımızı alsınlar diye mi bekliyoruz? Hani gazetelerimiz? Hani tiyatrolarımız, hani radyomuz? Hani okullarımız? Ah, okullarımız! Derken hani köylerimiz? diye sesler yükseliyor. Hani insanımız? Hani onları kovduktan sonra herşeyler düzelecekti? Rodoplardan tutun da Tuna boyuna kadar kendini Türk olarak tanımlayan birçok kişi derdini Türkçe anlatamıyor. Bir Türkiyeli gazeteci ile Tırgoviştenin oldukça büyük bir köyüne uğradık. Muhtarı Türk, yükseköğrenim görmüş, genç bir adam. Türkçe adına bir cümle söylüyor, bu cümlede beş sözcüğün yalnız biri ya da seyrek hallerde ikisi Türkçe oluyor... Ne yazık ki, böyle bir durumda belediye başkanları, hattâ milletvekilleri ile sohbet ederken de karşılaşmamız mümkündür." Yazıdan alıntıya devam edelim: "Anne babalar, çocuklarını Türkçe dersi ile meşgul etmek istemiyorlar. Çünkü belki ana dilleridir ama bu ana dili, Türkçeyi kendileri de bilmiyorlar. Bugünkü çocukların velileri, 1960 yıllarından sonra doğmuş olan kimselerdir. Bu yıllarda Türkçe seçmeli ders konumuna getirilmiş ve 1985 akıbetine doğru hızla tekerleniyordu... Acıdır söylemesi ama bugünkü çocukların velileri, bir önceki dönemin insanına nazaran Türkçe bilmemektedir. Yukarıda sözünü ettik. Bilinmeyen bir şey nasıl sevilir?".

Bu yıl içinde dışarıda çalışanların Bulgaristana gönderdikleri para bir milyar üç veya beş yüz milyonmuş. Bunun 800 milyonu Türkiyeden gelmiş. O zaman nereden nereye: "Oğlumuz İspanyolca, İngilizce öğrensin!.." diyoruz. En basit soru: Para nereden geliyor?

Ve bir başka yazısından alıntılarla devam edelim: "Bulgaristan demokrasiye geçen asrın 90'lı yıllarında çok görkemli bir şekilde geçiş yaptı. Bu arada en çok hak hukuk yitirmiş olan Türklere ve müslümanlara bazı haklar tanındı. Zamanla bu hakların göstermelik, hattâ bir yere kadar sus payı olduğunun çocuklar bile farkına vardı... Elimizden ustaca alındı.. Yollara çakıl döşerken, demiryollarına rayları dizerken kim kimden "dilekçe" istemiş? Ve: "Belki abartıyorum: Galiba bundan sonra yaşamak için de dilekçe istenecek!" diyor.

Btv kanalından Bir Bulgar sesleniyor: İtalyanlar bizi, Bulgarları ve Romanları sevmiyorlar!" Yazarımız hemencecik cevabı yapıştırıyor: "Sevgisiz de yaşamaya alış, be kardeşim! Bizi halâ sevmiyorlar! Ne yapalım? Gün gelir, belki kendimizi sevdiririz!"

Ama Mehmet, dostum, bütün kitabını sayfalara aktaracak değilim. Zevkle okudum. Tekrar okudum. İlk defa okuyormuşum tadı verdi yine. O yüzden tavsiye ediyorum: Bir yolunu bulun, okuyun bu kitabı!

İ. ÇAVUŞEV

GÜN BUGÜN

Hikâye

Gün bugün! Benim adım İsmet. Bütün millet adlarını değiştiriyor. Ben ne güne duruyorum? Ben örnek olmalıyım! Fırsat bu fırsat. Alıp başımı adamın yanına gideceğim ve ona diyeceğim ki: "Yoldaşım, benim soyadım tıpkı senin soyadın gibi. Çinarov. Müsaade ederseniz ben de sizin ilk adınızı almak isteyeceğim: Dimitır! Müsaade eder misiniz?" diye bir başvuracağım adama. Görsün ki, bu işte benim gibi can ve gönülden hareket eden insanlar da var!»

Şimdi saat kaç? Onbir. Hemen giyinip otogara koşmalıyım, ilk kalkan otobüsü tutmalıyım. Yollarda kontrol var, diyorlar. Olsun. Bana kontrol montrol geçmez. Yanıma biraz para almalıyım. Ne olur, ne olmaz. Bakarsın bir yerlerde kalırım. Gideceğim yerde tanıdık birisi de yok. İyi ki, yok. Olsa, tanıdık karşıma çıkacak, seni bu fırtınalı günlerde hangi rüzgârlar buralara attı? diye soracak olursa ne diyeceğim adama? En iyisi mi ki, yok. Balay otogarın dolayında da kimseyi karşılamasam. Kimsenin haberi bile olmadan çıkıp gitmeliyim bu şehirden. Akşamlayın yolculuk eder, sabah erken erken sancak komitesinin kapısına dayanırım. Sonra yepyeni bir adam olur çıkarım.

Bileti aldım. Kimse problem çıkarmadı. Her halde kadın beni tanıdı da ses çıkarmadı. Nereye, niçin gideceksin diye soran olmadı. Yine de soranlar olmaz hesap ediyorum. Otobüsün hareket etmesine daha onbeş dakika var. Dolayda yolculuk yapacak tanıdık kimseler de görmüyorum. Herkesler evlerine kapanmış diyorlar. Demek ki, doğru. Olsun. Ben kapanmayacağım. Benim yönüm, yolum belli. Ben bunca yıldır bugünleri bekledim.

İyi ki, bindik. Koskoca otobüste üç kişiyiz. Başka zaman bu otobüslerde yer bulamazdın. İkisi Plovdive gidiyor. Karı koca.

Şehirden çıkarken iki milis otobüsü durdurdu. Şoförle konuşuyorlar. Birisi içerisini gözlüyor. Şoför: "Şüpheli kimseler yok!" derce bir şeyler söylüyor onlara ve eliyle işaretler yapıyor. Doğru. Şimdiye kadar hep şüphelendiler bizden. Şimden sonra senin adın İvan, benimki Dragan. Senin adın Marin, benimki Martin. Hop, pardon! Martin olmaz! Ne demekmiş Martin? Tüfek markası... Olmadı. Başka bir isim bulmalıyım. Seninki Martin, benimki Kalin. Ha, bu isim şimdi daha güzel oturdu. Yeni ve modern isimlerden. Olacaksa öyle olmalı zaten. Benimkisi biraz demode ama ben de genç değilim ya artık. İsterse olsun! Gideceğim, anlatacağım adama. Diyeceğim ki, ben ta nerelerden geliyorum! Çok önceden biliyordum soyadınızı. Benim soyadım da aynısı, sizinki gibi; Çinarov! Eh, hısımlık falan yok aramızda ama bir kökten, bir kökenden geldiğimize göre soyadlarımızın aynı olmasına şaşmamalıyız. Yani, cinsi, milleti, ırkı, soyu sopu bir...

Ne iyi oldu da bugünlere de erdik, gördük! Artık arada bir fark kalmayacak. Her isteyen güzel bir isim seçecek kendisine. Şöyle diğerlerini kıskandıracak bir isim. Mahallede, okulda, askerde, her yerde aynı. Doktora gideceksin -aynı. Öğrenci olacaksın -aynı. Kimse seni adından ötürü ayırıp atmayacak. Yanıbaşına buyur edecek. Memleketin eşit haklı vatandaşı sayacak. Zaten kimliklerimizde bu yönde ilk adımı atmışlardı. Önceden: "Milleti" noktası vardı. Çok şükür şimdi artık yok. Onun yerine dalga dalga bir çizi koydular. Düşmanların işi yok: "Dalga dalga... Bu demek ki, bu iş dalga dalga olacak. Size de gelecek bu dalga!" Fakat gene de adından anlıyor senin ne olduğunu. Türk diyor, Çingene diyor... Şimden sonra gelsin desin bakalım!

Bu sırada arkada kalan köyün adı ilişti gözüne: Aydemir. "Eh, dedim şu yer adlarını da bir güzel değiştirmediler. Aydemir! Alfatar... Neye lâmız bunlar? Bak Lüben, Yordanovo, İskra ne güzel isimler! İlle de İskra. Lenin'in yaktığı kıvılcım!

Tarihe geçecek günlerde, tarihsel olaylar yaşıyoruz. Belki bazı kimseler "Bu, dünyada görülmedik bir şey!" diyecekler. Varsın olsun! Bir kere biz de dünyaya örnek olalım! Kardeşlik bağlarını kuralım. Şimdiye kadar hep elimizi uzattık, elimiz havada kaldı. Şimden sonra: "Gel, kardeşim!" diye sarılacaklar bize!

Biraz uyusam iyi olur ama uyku da girmiyor gözüme. Gözlerimi yumunca bazı tanıdıklar geliyor gözlerim önüne. Hangisi hangi adı seçti acaba? Birçokları isimlerinde birer ikişer harf kurtarmaya çalışıyor Salihse Saşo, Mehmet, Mahmutsa Martin... Bu Martin adı tekrar tekrar dilime takılıyor. Her hanede birer Martin oldu. Ne demek istiyorlar?

Şimden sonra kapı arkasına birer martin koyalım mı demek istiyorlar? Hadi, canım, sizin paslı martinleriniz askerin modern otomatik silâhı karşısında kaç para eder?

...Uyumuşum. Nerelere vardık acaba? Trakya ovasına inmiş olmalıyız. Artık uyumamalıyım. Kocabalkanı, pardon Stara planinayı aşmışız demek. Neredeyse güneş doğacak. Mademki kardeşlik güneşi doğdu, gözümüzü, gönlümüzü aydınlatttı, ne mutlu bize! Zaten sülâlecek bu günleri özlüyorduk. Bir zamanlar dedelerimiz yollara dökülmüşler, gecelikle hudüt geçecekler, memleketi terkedeceklermiş. Basbayağı bir kafile olmuşlar. En arkaya elinde seyrek bezden bir çıkı, içinde dövülmüş biber serpiyormuş amcam. Hudüt köpekleri izimizi bula-

masınlar diye. Hayırlısıyla geçmişler hudüdu. Ben o zaman daha dünyada değilmişim. Varmışlar varacakları, hayal ettikleri yere. Varmışlar ki, ne görsünler! Sefilden sefil insancıklar. Kimse onları kucak açıp karşılamamış. Nerelisiniz? Geldiniz mi? Niçin geldiniz? Nerden? diyen olmamış.

Bakmışlar, görmüşler ki, ne suyu su, ne ekmeği ekmek. Çısır çısır kum. "Burası bize yaramaz!" demişler. En iyisi mi geldiğimiz gibi hösgeri dönüp gidelim. Hep gene bizi memleket toprakları paklar!» İyi de etmişler. Tekrar kafile olup bir gece hudüdu aşmışlar, dönmüşler, gelmişler. Komşular bile bir şey anlamamış...

Gençliğim hep hayallerle geçti. Şöyle dinç bir subay olmak geçerdi içimden. Olamadım. Neden? Adım yüzünden. Sordular mı hep hık mık.. Bir türlü bütün adımı söyleyemezdim. Benim adımda birisi varmış diye duydum geçen senelerde. Adam uyanıkmış, daha ilk anda hık mık demeden. Kiril demiş adını, geçmiş. Ben biraz geciktim ama gün bugünmüş. Varacağım adamın karşısına ve diyeceğim: "Benim soyadım da aynı sizinki gibi. Ben ta nerelerden geliyorum, müsaade ediniz de sizin adınızı alayım!" diyeceğim.

...Uğrum açıkmış. Tam zamanında vardım Zağra Sancak Komitesine. Kapıcıya: "Birinci sekreteri görmek istiyorum!" dedim.

- Ne maksatla?

-Kişisel ricam var!

Haber etti. Parti birinci sekreteri beni derhal kabul etti, dinledi. Sonra:

- İyi düşünmüşsün! dedi. Bizim partimize böyle özverili adamlar gerek. Size başarılar, bol şanslar dilerim! diyerek sekreter görüşmemizin sona erdiğini belirtirce ayağa kalktı, elini uzattı ve:

- Yolunuz açık olsun! diye ilâve etti.

* * *

Yeni Hristo kapıyı dışarıdan kapadıktan sonra da:

Yazıklar olsun! dedi. Bu zibidi adam adımı alacak da ne olacak? Bu yaşa gelmiş de aklı başına gelmemiş. İnsanı insan eden adı mı be ahmak? Tüh senin boyuna da, soyuna da! Köle koy adını! dedi ve telefondan kapıcıyı aradı:

- Vasef, dedi, biraz sonra birisi inecek yanına. At şu alçak Türkü kapıdan! Defet!

İsmail A. ÇAVUŞEV

MOSTİÇ KÖYLÜLERİNİN BÜYÜK KAZANCI

Senelerdir bütün köylülerimizin ölmüşlerimize son görevlerini yapmakta zorluklar çektiğini görüyorduk. Bu zorlukları aşmak için sponsorlar bulmaya çalıştık. Bu çağrımıza "Prometey" Firması sahibi İlhan Mehmet koştu. Karşılaştığı bütün bürokratik ve vergi zorluklarına rağmen o, kendi işçileriyle herşeyleri üstlendi. Ve çok kısa bir zamanda meftalarımızı defnetmek için bu yörede eşi bulunmayan bir bina inşa ettirdi. Bu girişiminde ona anası Saime, kız kardeşi Ayten; dedesi, annesi ve bütün aile efradı destek oldular. Bütün işleri yöneten ve canla başla çalışan Aydın Ahmet ve ondan geri kalmayan Eyüp Mehmet, Erol Mehmet kardeşlerimizi de anmalıyız. Planların çizimi, malzemenin tedariki, elektrik donatımını düzenlemek, atık su kuyusunun kazılması, kaynak işleri, çimento dökülmesi, terakotu döşeme vs. işlerde Müstecep Müstecebin eli vardır. Bu arada asla ödeme sözü etmeden çalışan Veysel İbrahim, Hasan Hasanov, İbrahim Mehmet, Ferdi İbrahim, Vedat Ahmet, Kasım Sami, Mehmet Mehmedov, Alaeddin Rasimov, Ahmet İbrahim, Mustafa Kâmil, Basri İsmail, Orhan Hüseyin ve daha birçok kişinin adını anabiliriz. Ayrıca Şenol Mehmet ve Basri Hüseyin parasal yardımda bulunmuşlardır.

Biz kendilerine Allah herşeyleri görüyor ve değerlendiriyor diyoruz. Geçmişte büyüklerimiz gerek ülkemizde, gerekse Balkanlarda nice dev eserler yaratmışlardır. İnşallah buraya kadar getirilen çalışmalar bununla kalmaz, geri kalan işler de tamamlanmış olur. Böyle çalışan cemaatimiz yeni yetişen nesillere nasıl örnek olabileceklerini göstermişlerdir. Bütün cami cemaati kendilerine minnettarlığını bildirmektedir. Sağ olsunlar, var olsunlar!

Şaban HACIİSMAİL
Mostiç - Veliki Preslav

В КРАЯ НА МАНДАТА

НАПРЕД КЪМ НОВИ ХОРИЗОНТИ

д-р Мустафа ХАДЖИ

Равносметката е необходима винаги, но когато човек завърши някакво начинание, тя е наложителна. В такъв момент е необходимо да се видят както постиженията, така и недостатъците, защото целта не е само самооценка, но и самокритика, за да могат да се възползват от нея всички, които пожелаят и да се поучат от грешките, допуснати преди тях.

Преди да кажа нещо за мандата, който остава в историята, искам да споделя, че системата на Мюсюлманско изповедание е изградена от дедите ни, които сметнали, че това е най-добрия начин да се организира религиозния живот на мюсюлманите. Прави впечатление, че през различните периоди са се сменяли различни правителства и партии, но системата на Мюсюлманско изповедание винаги е съпътствала социалния живот на мюсюлманите. Даже и през най-тъмните години на комунизма, държавата е имала потребност от Мюсюлманско изповедание, поради което го е ограничавала във всички насоки, но не го е закрила. Няма да се спирам на факта, че мюсюлманите имат необходимост да организират религиозния си живот и поради това са давали част от богатството си за поддръжка на джамиите и религиозните институции. Нещо повече, базирайки се на принципите на Корана и сюннета за раздаването по пътя на Аллах, те са основали вакъфи и благотворителни организации, чрез които подпомагат ислямската дейност в страната. Няма съмнение, че всеки период е характерен със своите трудности и предизвикателства, но в повечето случаи хората не са се огъвали пред тях и са устоявали принципите на вярата си.

Днес нашето задължение е да продължим тези начинания, за да изпълним задълженията си като мюсюлмани. От време на време трябва да се обърнем към себе си и да си зададем въпроса: „Какво направихме, какво постигнахме, какво пропуснахме и какво ще оставим на следващите поколения?". Ето, в края на този мандат ние поставяме пред себе си тези въпроси, за да видим дали напредваме или изоставаме и дали се движим в правилната посока. Да, в края на този мандат, изпълнен с предизвикателства и несгоди, било то от страна на държавните институции, било от политическите партии

година, когато мюсюлманите се бореха да защитават дадените им от конституцията права. През последния мандат такива ексцесии не бяха допуснати, което доведе до по-добри резултати:

Първо: Мюсюлманското изповедание се изгради като стройна организация, в която всеки служител знае своето място. Също така то стана отново важен фактор в социалния живот на хората, в това число и организатор на много прояви като кръгли маси, конференции и други. По този начин посланията на исляма стигат до по-широката публика. На фона на нападките срещу исляма това е необходимо, за да им се даде адекватен отговор, а по-важното е да се покаже истинското му лице, за да могат хората да придобият реална представа за мюсюлманите и тяхната религия.

Второ: През този мандат за първи път бяха започнати дела в българските съдилища не само за възстановяване на отнетите от държавата вакъфски имоти, но и за възстановяване на собствеността на одържавени джамии. Целта е те да се върнат на истинските им собственици – мюсюлманите, след което да се ремонтират и поддържат, тъй като са историята на исляма по тези земи, а и по-важното – не са строени да бъдат музеи, а да са място за ибадет.

Трето: По отношение на религиозното образование бяха поставени основите на нови начинания, като курсове за правилно четене на Коран-и Керим, курсове за имами и прочиее. За средните мюсюлмански духовни училища бяха изградени нови сгради, беше подобрен и самият учебен процес, съобразен със съвременните изи-

или от слабата заинтересованост на някои мюсюлмани. С тези предизвикателства се бореха всички, които бяха призвани да работят в сферата на изповеданието, за да запазят религиозното си и културно наследство. Въпреки всички предизвикателства, Мюсюлманското изповедание бележи напредък в много направления, някои от които искам да спомена.

Най-голямото постижение е стабилността, която е продукт на завършека на пълния мандат. Това го заявявам най-отговорно, защото много добре знам състоянието на изповеданието през 2010-2011

Нювваб – Шумен

СОДУ – Момчилград

сквания. Във Висшия ислямски институт започна практическа дейност със студентите извън института и извън района на София, което даде възможност да се популяризира учебното заведение сред мюсюлманската общност. Това способства за нарастването на броя на кандидатите във Висшия Ислямски институт, което е видно от приема на студентите тази година.

Четвърто: Мюсюлманското изповедание увеличи издателската си дейност, като вече не търси спонсори за издаване на литература, а се самофинансира. В това число е и списание „Мюсюлмани", което е орган на всички мюсюлмани в страната, тъй като отразява религиозния им живот.

Пето: Няма как да подминем социалната дейност на Мюсюлманското изповедание, защото в нашето съвремие все повече хора изпитват остра необходимост от материална помощ. В това число са сирачите, останали без родителски грижи. Ръководството на изповеданието организира кампании за набиране на средства, които се разпределят за издръжката им от различните краища в страната. Това е добър отзвук в мюсюлманските среди, но най-вече даде надежда на бедните семейства, които разбраха, че не са сами в този свят.

Тези и други постижения са плод на всеотдайната работа на голяма част на мюсюлманите, в това число имами, председатели на мюсюлмански настоятелства, и редови мюсюлмани, а не на единици или ръководни кадри. Без подкрепата и активната дейност на мюсюлманската общност в страната напредъкът в тези области е немислим.

Заедно с това има и пропуски, за които искам да спомена, защото новото ръководство на изповеданието, което ще бъде избрано на редовната конференция на 24 януари 2016 да знае на какво да наблегне.

Първо: Делата за възстановяване на вакъфските имоти трябва да бъдат продължени, въпреки трудностите и натиска от политически и националистически кръгове. Ако това не бъде постигнато, ние рискуваме да загубим и останалите малко вакъфски имоти.

Второ: Популяризирането на дейностите на изповеданието трябва да стане приоритет, за да стигне до максимално повече хора и да ги направи съпричастни в тези начинаия.

Трето: Образователният ценз на имамите трябва да се повиши, за да бъдат по-полезни в служенето им на исляма и на мюсюлманите. Имамите трябва да се научат да проповядват религията по разбираем за обществото начин, защото оттук нататък това ще бъде все по-необходимо.

Тези и други препоръки ще ги предадем на новото ръководство, като се надявам и други мюсюлмани да направят същото, защото това е религиозно задължение на всеки един от нас.

Аллах да ни напътства и закриля, Той е най-добрия закрилник.

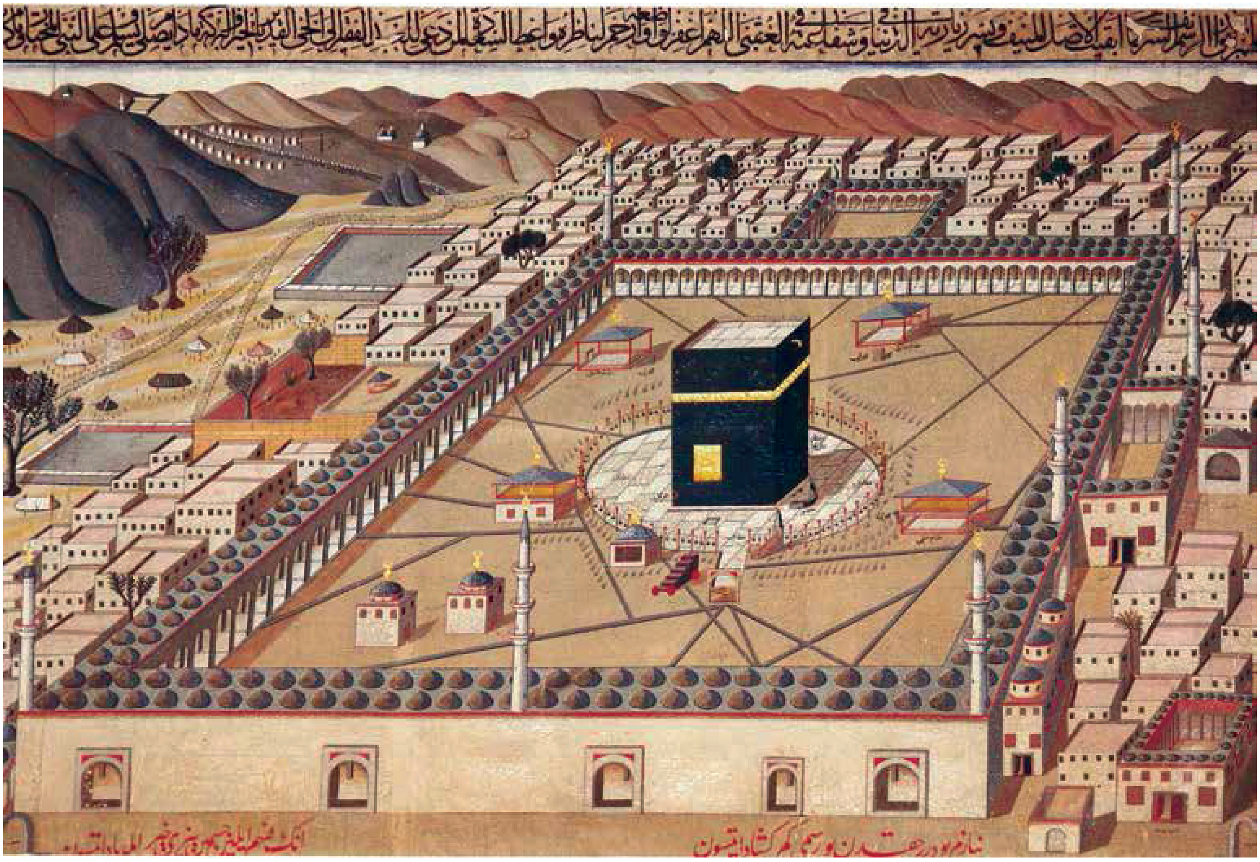

ИСТОРИЯ НА НАМАЗА

Д-р Мухаммед Али АСАР

Речниковото значение на персийската дума «намаз“ означава поклон от уважение и ибадет, молба за опрощение и помилване и съответства на арабската дума „салят“. Така тя се е утвърдила в турския език /и в говора на родопските мюсюлмани. бел. на преводача/. Като термин салят означава телесно изпълняване чрез определени движения и думи на ибадетите, които започват с текбир и приключват със селям. С това речниково и терминологично значение думата «намаз“ е един от основните ибадети, върху които е изграден исляма. (Бухари, Иман). Освен това в Коран-и Керим ни се съобщава, че начиная от Хз. Адем много пейгамбери са кланяли намаз.“Това са онези пророци, които Аллах дари със Своята благодат, от потомството на Адем и от онези, които пренесохме заедно с Нух, и от потомството на Ибрахим и Исмаил, и от онези, които напътихме и избрахме. Когато им бъдат четени знаменията на Всемилостивия, те свеждат чела до земята в суджуд, плачейки. Но дойдоха след тях поколения, които изоставиха молитвата и последваха страстите. Тях ще ги постигне изтребление». (Мерйем, 58, 9)

С този свещен айет се изтъква, че след пейгамберите Хз. Адем, Нух и Ибрахим е дошло поколение, което е изоставило намаза като същевременно се изтъква, че споменатите пейгамбери и техните последователи са изпълнявали намаза. След като Хз. Ибрахим настанява семейството си в Мекка се моли със следните думи: «Аллах наш, аз заселих един от потомците си в долина без насаждения при Твоя Свещен дом. Аллах наш, за да отслужват молитвата, благосклони сърцата на някои хора към тях и им дай от плодовете препитания, за да са признателни!» (Ибрахим, 37) Хз. Исмаил от своя страна повелява на своите последователи и на семейството си да кланят намази. (Мерйем, 55)

Пейгамберите Ибрахим, Лют, Исхак и Якуб /а.с./ са получили като вахий повелята за отслужване на молитвата. Локман съветва по следния начин сина си така: «О, синко мой, отслужвай молитвата и повелявай одобряването и възбранявай отреченото и бъди търпелив към онова, което те сполети! Това е от решителните дела». (Локман, 17) Муса пейгамбер в планината Нур получава първата повеля: «Аз съм Аллах. Няма друго божество, освен Мен. Затова на Мен

служи и извършвай молитвите, за да Ме споменаваш». /Та-ха, 14/

Сред обещанията, които синовете израилови дават пред Аллах, се споменава и намаза» (ел-Бакара, 83), а когато се говори за асхабъ кехф, става въпрос за месджида /Кехф, 21/ са все факти, които показват и доказват, че намазът е бил повелен на много други още преди това пейгамбери.

Не може обаче да се твърди, че намазът, за който става въпрос в този и подобни други айети по форма и изпълнение да е бил същият. Защото ние не разполагаме с познания, достигнали до нас чрез предания. Ако разгледаме епохата на появата на исляма, ще се види, че намазът като ибадет повелява, но само от пейгамберите е бил известен на мекканците преди исляма. Само че арабите тогава общо взето не са имали някакъв определен вид намаз. Те просто са влизали в Хареми шериф, обикаляли около Бейтуллах със свирка на уста, погалвали своите кумири и при телбие се молели на Аллах. Ибадетът на онези времена Ебу Реджа ел-Утариди описва така: „Ние се кланехме пред камъни. Когато виждахме по-хубав камък от този, пред който се молехме, изхвърляхме стария и вземахме него. Когато не можехме да намерим камък, натрупвахме купчина пръст, след което водехме и издоявахме овца върху нея. Именно около тази купчина извършвахме таваф“. /Бухари, Мегази, 71/

Що се отнася до това кога нашият Пейгамбер е изпълнил първия си намаз в книгите за житието му -сиер- не се посочва някаква дата. Само че с точност се знае, че намазът е обявен за задължителен фарз - през трета-

та година на исляма. След като биват низпослани 1. и 3. айети от сура Мюддесир, Джебраил /а.с./ при Акабе научил нашия Пейгамбер да взема абдест, след което заедно са изпълнили намаза. През това време Хз. Пейгамбера ни е бил на 43 години. Първият си намаз изпълнил с Джебраил /а.с./, който бил в ролята на имам преди изгрев слънце. Този първи намаз под водачеството на Джебраил е сутрешен. По-късно нашият Пейгамбер завел на същото място Хз. Хатидже и по същия начин взели заедно абдест и изпълнили два рекята намаз. На следващия ден към тях се присъединил трети човек, а именно Али б. Аби Талиб. Когато Хз. Али видял, че чичо му и жена му в понеделник привечер изпълняват някои движения, които дотогава не бил виждал, попитал Хз. Пейгамбера какви са те. Пейгамбера му обяснил, че това е един от основните стълбове на религията ни и го поканил да се присъедини към тях. Хз. Али поискал да се посъветва с баща си. Тъй като тогава любимият ни Пейгамбер не бил натоварен с открита покана за намаз, помолил Али да не разгласява тези движения. Същата нощ обаче Хз. Али получил вдъхновение от праведния път, приел исляма и се присъединил към тях. През тези години задължителните намази се изпълнявали два пъти през деня. В тази връзка, освен 55 айет на сура Мюмин няма подробни обяснения. Затова начиная от третата до десетата година на вестителството на Пейгамбера ни се осъществявали сутрешни и вечерни намази. През последната половина на десетата година към тях прибавили и нощния намаз, който се извършвал една година. В средата на единайсетата година петкратният намаз се възприел като фарз, а среднощният се изоставил.

Първия си намаз с джемаата нашият Пейгамбер е изпълнил през шестата година от пророчеството му, след като Хз. Хамза и три дни след него Хз. Омер са приели исляма. В този период той е извършвал ибадетите си в дома на Еркан б. Ебил Еркан в близост до Сафа.Исра и Мирадж, които са едни от най-важните събития в историята на исляма, а и от гледна точка на историята на намаза като ибадет. Намазите, които допреди две и половина години преди преселението се изпълнявали по два пъти на ден, в два рекята, то в нощта на мираджа бил утвърден като петкратен. Освен айетите, в които се споменава за намаза, също може да се направи извода, че става въпрос за петкратния намаз. Тъй като бил ибадет, подлежащ на приложение – как ще започне и приключи, и е било предоставено да определи Расулюллах. Той от своя страна показал на сахабиите онова, което научил от Джебраил /а.с./. Този начин на изпълнение достигнал до нас чрез предания. Ето защо мюсюлманите вече петнайсет века изпълняват своите намази, така, както го е изпълнявал Пейгамбера ни и както научил асхаба си.

ЗА ДА БЪДЕМ СРЕД ОПРОСТЕНИТЕ

Фатма Нур ДЖИХАН

Опрощаването е от величието на Аллах. Ако Аллах моментално наказваше за всяко погрешно деяние вярващите, тогава на земята нямаше да има дори една твар. Обаче Той дава определен срок на Своите раби да се опомнят и осъзнаят. Защото Аллах е „Гафур“, прощаващ греховете е. Защото е „Сеттар“, покриващ греховете. Макар че хората често сами си докарват нещастията (както и беда да ги сполети, дори да е заради онова, което сами са извършили). В повечето случаи Аллах ги извинява. (Шура, 30)

Рабби наш, Който много обича да прощава, може да извини всички грехове, освен когато се съдружава с Него. (Ниса, 116) Ето защо Аллах иска от Своите раби «да не губят надежда за милостта Му.

Той опрощава всичките грехове (щом се покаете). Той е опрощаващия, Милосърдния». (ез-Зюмер, 53) Аллах известява със словата: „Моята благодат надхвърля гнева ми към тях“. (Бухари, Тевхид, 22)

Един вярващ да опрощава друг е в съзвучие с нравствеността на Аллах Теаля. (Тирмизи, Деават, 64) Този, който иска Аллах да го опрости, би трябвало и той да прощава на другите. „И нека извиняват и нека прощават. Нима не искате Аллах да ви опрости?“ (ен-Нур, 23)

Извинението и опрощаването са свойствени на богобоязливите. (Ал-и Имран, 134) Аллах обича благодетелните, защото прощаването е свойствено на Него. (ел-Бакара, 237)

Коран-и Керим повелява равностойното отношение между хората. «Възмездието за злина е злина като нея. А който извинява и се помирява, неговата отплата е при Аллах. Не обича Той угнетителите» (Шура, 40) Същевременно обаче препоръчва като прекрасно поведение и достойнство добрите взаимоотношения между хората и опрощаващото отношение към злосторниците. Впрочем, нашият Създател разкрива и мъдростта на подобно поведение като повелява: «Не са равни добрината и злината. Отблъсквай я с най-доброто и тогава онзи, от когото те е деляла вражда, става като близък приятел» (Фуссилет, 34)

Животът на нашия Пейгамбер е изпълнен с реални примери, които показват как трябва да се прилага на практика този айет. След завладяването на Мекка, той се обръща към жителите на града, в който има мнозина езичници, причинявали му различни мъчения и на привържениците му с думите: „Днес се обръщам към вас така, както Юсуф пейгамбер се обърнал към братята си: «Няма укор днес към вас. Аллах да ви прости! Той е най-милосърдния от милосърдните!» (Юсуф, 92) и без да бъде обхванат от чувство за отмъщение, освободил всичките.

Пейгамбера е показал подобна зрялост и по отношение на Хинд, който накарал да убият любимия му чичо Хз. Хамза. Хинд разпорил корема му и захапал дробовете му, както и към съучастника му Вахши и ги опростил. Той извинил и мекканските насилници, които свалили от камилата любимата му дъщеря Зейнеб и я влачили, вследствие на което абортирала. Той участвал в битките при Бедир, Ухуд, Хендек и Хунейн и много други още и прощавал на онези злодеи, които са мъчели мюсюлманите. Той не само простил на народа на Таиф, който го замерял с камъни, а се молил да имат благородни и зрели поколения. Когато се отнасяло лично до него, предпочитал да прощава и да не обръща внимание на грешките, но когато ставало въпрос за наказателните права на исляма, е изпълнявал това, което е трябвало.

Днес ние се учим от живота и сюннета на Пейгамбера ни. Не минава и ден, в който някой любим и уважаван от нас човек да не ни наранява било чрез думи, било чрез постъпките си, съзнателно или несъзнателно. Щом като е така, нека не се сърдим и не се обиждаме. Наистина това е много трудно. Трябва да вземем пример от великите ислямски деятели с Пейгамбера ни и да се учим от безграничното им търпение.

Главният мюфтия:

ДА ИЗГРАДИМ НАЙ-ПРЕКРАСНИЯ МОРАЛ В ХОРАТА

Служителите на Мюсюлманско изповедание посетиха многовековната джамия Йедикъзлар

„По примера на Пратеника на Аллах, ние, служителите на Мюсюлманско изповедание, сме призвани да изградим най-прекрасния морал в хората. Служението на религията е отговорност, която не всеки би могъл да понесе. Всеотдайността ни в дейността на изповеданието трябва да бъде единствено и само, за да спечелим благоволението на Аллах", каза главният мюфтия д-р Мустафа Хаджи на откриването на II. Национален семинар за служителите на Мюсюлманско изповедание под наслов „Заедно можем повече!".

Домакини на събитието бяха районно мюфтийство – Кърджали и СОДУ Момчилград. В семинара участваха всички районни мюфтии и административния състав на Главно мюфтийство и районните мюфтийства.

„В глобализиращия се свят, всеки ден пред нас възникват нови предизвикателства, с които сме длъжни да се справяме", посочи главния мюфтия. По думите му мястото на събитието не е случайно. Духовното училище в Момчилград е център на ислямското образование за региона и си е поставило за цел да възпитава високо-морални и полезни за мюсюлманите и цялото общество личности.

„Дългогодишният опит в религиозните дейности ясно показва, че тази дейност е недостатъчно ефективна, ако се извършва индивидуално. Аспектите и спецификите ѝ изискват обединяването на усилията от служителите, заети в системата", подчерта главният мюфтия. Той се върна назад в годините от зората на демокрацията и припомни, че служещите на религията тогава трудно са обединявали своите усилия, но днес това е постигната цел в Мюсюлманското изповедание. Оттук нататък трябва да се работи за качеството на дейностите и услугите, предлагани от институцията.

„Преди десет години, ако ние кажехме, че можем да съберем целия екип на Главно мюфтийство на едно място, може би нямаше да повярваме. Днес обаче това е факт, това се случва благодарение не само на една личност, а благодарение на всеки един от вас", заяви главният мюфтия.

„Този вид срещи вече са традиция и смятам, че те са основополагащи за Мюсюлманското изповедание. Те са възможност да сме съпричастни към проблемите на колегите от различните региони и заедно да търсим ефективни и дълготрайни решения", каза председателят на Висшия мюсюлмански съвет Ведат С. Ахмед.

По думите му важно е да сме съпричастни към проблемите на Мюсюлманското изповедание и мюсюлманите като цяло. Ако живеем с мисълта, че тук е топло и не се интересуваме от други места, където е студено, то с течение на времето може да изгубим тази топлина.

Районният мюфтия на Кърджали Бейхан Мехмед представи на участниците в семинара дейността на повереното му мюфтийство и посочи добрите практики от диалога си с представителите на другите деноминации. (Собств.инф.)

ПЕТЪЧНА МОЛИТВА В ТОКИО

Омер КАРА

Откритата през 2000-та година турска джамия в столицата на Япония изпълнява много важна религиозна функция. Това го потвърждават и думите на различни хора, които заявяват, че тя запълва важна празнина в духовния живот на града. Всеки, попаднал по различни поводи в Токио, пожелава да посети и види този прекрасен храм, който носи изяществото на османската джамийска архитектура.

Когато се заговори за Токио, който е известен и като града на небостъргачите, човек неминуемо се сеща за реда, чистотата и красотата на зелените площи. Заедно с това обаче турската джамия, изградена от Диянета, привнася отделен нюанс и смисъл в тази хармония. Джамията е отворена седем дни в седмицата. Наред с посетителите, тук идват и ученици, водени от своите учители, които предварително уговарят часовете за посещения. При тях японец мюсюлманин обстойно ги запознава с обстановката, коя част за какво служи и какво е значението ѝ в исляма. Може да си представите каква промяна настъпва в умовете на тези деца, след като чуят истините за исляма. Онова, което искам да допълня е, че младите с внимание слушат всичко, което им се казва.

Познанията, които им се предлагат, не се ограничават само с обстановката в джамията. Разказва им се какво означават надписите по стените, прави се дълбок анализ на съдържанието им. След това преминават на долния етаж в салона за широко предназначение. Тук е разположен макетът на дървена джамия и турска къща с камина. Тази част на джамията се посреща не само от японците с интерес, но дори и от посетителите от далечен Анадол.

Джамията през петъчните си дни изживява особено оживление. Наред със служителите в нея посетителите бързат да видят и чуят всичко. Интересуваме се на какво се дължи това оживление. Имамът отговаря: «Всеки петъчен ден наред с пилафа, през седмица се готви боб и нахут. Ястията се предлагат на мъже и жени, дошли да кланят петъчните си намази. Така

Бангладеш и хора, принадлежащи към различни раси и езици, които застават в прави редици едни до други.

Имамът, назначен от Председателството на Дията, заема мястото си в минбера. Първо японският служител на джамията чете на родния си език хутбето, а после на английски и турски от имама. След това при пълно смирение се изпълнява намазът.

След приключването на намаза, хората се събират на групи в двора на джамията. Въпреки че принадлежат на различни страни и езици, тъй като са от една и съща религия, те споделят свои мисли като стари приятели. След дългите разговори идва ред и на ястията. Разговорите продължават при храненето и при поднесения чай. Дори веднъж седмично по повод петъчния намаз хората се срещат и споделят радостите и проблемите си.

Така преживяваме съдбата на онези мюсюлмани от град Казан, които някога напуснали своята родина и се установили в Япония. По-късно те отстъпили терена, на който изградили своя храм на турската република за построяването на тази прекрасна джамия, за да се споменава паметта на казанските мюсюлмани и да се благославя Аллах, за да дарява дълъг живот на живите. Ние също така благодарим на всички, които са допринесли духовно и материално за съзиждането на този храм и се разделяме с нея с вълнение и надежда за бъдещето.

Бележка: Първата турска джамия в Токио е изградена през 1938 г. от избягалите от Октомврийската революция през 1917 г. и пристигнали в Токио казански турци. Това бил първият храм на исляма, построен в Япония. След като джамията остаряла, живеещите в Токио казански турци през 1988 г. я даряват заедно с училищната сграда на Р. Турция, Днешната турска джамия е построена на същия терен.

освен, че се запознават с турската кухня, те се опознават и помежду си.

Когато наближи времето за петъчния намаз, много и различни хора, дошли от други страни, започват да прииждат към джамията. Тя трудно побира посетителите, които се принуждават да кланят намазите си навън върху прострените килими.

При тази очарователна гледка сърцата започват да туптят по-силно и някак се връщат с векове в миналото. Спомняме си за доброволците, които султан Абдулхамид изпратил с фрегатата «Ертугрул“ в Япония, за да ги учат на исляма.

Само една пета от посетителите в джамията са турски граждани, живеещи в Токио. Другата част от различни страни като пакистанци, индийци, филипинци, индонезийци, малайзийци, жители на

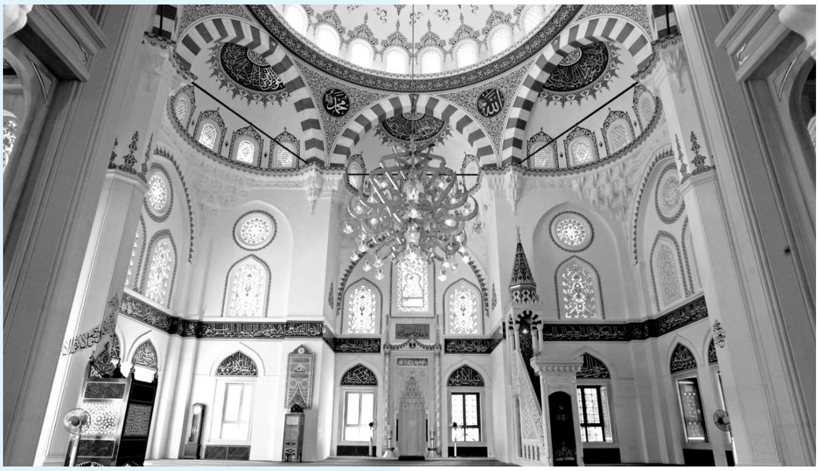

Юлиана МЕТОДИЕВА

НЕ ОТ МОЕТО ИМЕ, НЕ ОТ ИМЕТО НА МОЯТА РЕЛИГИЯ!

Сибел Мустафа е от Исперих. Завършва специалностите ориенталистика с арабски език и английска филология в Нов български университет. Защитава магистърска степен по арабистика със специализация превод в Софийския университет. Специализира арабски език в Дамаския университет – Сирия. Член е на Асоциацията за развитие на арабо-българските инициативи и сътрудничество (АРАБИС). Преподава арабски, занимава се с различни видове превод.

На голямата конференция в Червената къща „Състояние бежанец“ обявихте потенциала на вашата Асоциация на арабистите. При работата с бежанците, вие сте едни от най-търсените! Разкажете ни повече за нея!

Ние създадохме АРАБИС (Асоциация за развитие на арабо-български инициативи и сътрудничество) още през 2011 година. Първоначално тя се учреди от седем членове- арабисти, сега вече те са над 20, но в последната година към нас се присъединиха и един психолог, финансист и инженер. Търсим различни приложения на арабския език, който сме учили в университетите – Центъра за източни езици и култури към Софийския университет и НБУ. Всеки от нас имаше вече опит – били сме не само в Сирия, но и в Йордания, в Кувейт.

Сред нас има стюарди, счетоводители, финансисти, дизайнери, инженери, студенти от различни специалности – философия, история, дори и богословие.

Голяма част от инициативите ни се дължат на подкрепата от доброволци. Именно такъв е опитът ни и в регистрационно-приемателния център (РПЦ) за временно настаняване на бежанци в София. Нашата роля е да подпомогнем комуникацията на различни езици, в екипа ни има хора, които владеят или са започнали да учат арабски език. За съжаление, никога не сме допускали, че ще използваме знанията си в условията на подобен конфликт и ситуация на хуманитарна криза! Ето защо като арабисти полагаме усилия за постигането на по-ясно разбиране за същността на ситуацията чрез знанията си за социално-политическия контекст в региона, съчетано с езиковите ни компетенции, където и когато сме необходими. Не симпатизираме на търсещите закрила, поради това че са араби или мюсюлмани, а защото са в изключително тежка житейска ситуация, в която можем да помогнем със знанията и опита си. Инициативите „Работилници за деца“ са само един аспект от една по-комплексната позиция за мирен диалог и сътрудничество – тя е заложена още в названието на асоциацията. Поддържаме отлични отношения с много широк кръг от партньори и симпатизанти в най-различни сфери. Сред водещите принципи на асоциацията са стремежът към неутралност, повишаване компетенциите на членовете на екипа, изграждане на професионализъм и мостове на доверие, чрез повишаване на информираността.

Под хуманитарна криза имате предвид бягащите след атентатите в Париж хора или голямата бежанска вълна от Сирия, Афганистан, Ирак, Нигерия?

Бежанската вълна през 2011-та година няма нищо общо с 2013-та, когато започнаха да идват стотици, стотици в България.

Не съм и подозирала, че ще се окажем толкова неподготвени. Личното ми наблюдение и мнение по този въпрос е, че изведнъж стана ясно колко малко всъщност се знае за арабите, което може би доведе страха и омразата като вид защитна реакция. А не е като да не живеят мюсюлмани в България открай време. Друг е въпросът колко се познават те. Никога няма да забравя как на обучение във Великобритания, където бяхме трима мюсюлмани от общо 40 участници, организаторите изрично ни съобщиха, че пилешкото месо, което са използвали за сандвичите, е хелял. Толкова странно, приятно и едновременно тъжно ми стана. Знаех, че това не би се случило в моята страна. Според мен именно в този смисъл на непознаване мнозинството от българите не бяха подготвени за вълната от новодошли.

Искате да кажете, че българите не само не са познавали бежанската криза, но и не знаели нищо от всекидневната култура на арабите и мюсюлманите?

Не бяха виждали, а и нямаше къде да ги видят на живо, особено хората от малките населени места. Ако е имало араби в България, те са били основно студенти и служители в посолства в столицата и големите градове.

Струва ми се, че цялата тази омраза, с която бяха залети бежанците, чиито деца не бяха допуснати до българските училища, не им се позволяваше да живеят в къща, която са си наели в българско село, не беше първоинстинктивна реакция към тези хора в беда. Имаше сякаш предварително, натрупване на негативни стереотипи. Стереотипи, свързани с местните малцинства. Сякаш изведнъж в бежанците бяха разпознати религията на турците и цветът на циганите. В този смисъл бежанската криза се оказа и сериозно изпитание за прословутия ни „етнически модел“.

Сега с какво друго се занимавате? Непрекъснато споменавате Сирия, лагерите…

Имах възможност да участвам в детските работилници за бежанци, за които научих много интересни неща именно от нашите доброволци. Тъй като тази инициатива би била невъзможна без подкрепата им, бих желала от името на „Арабис“ да им благодаря!

Скоро след създаване на сдружението организирахме поредица „културни вечери“, посветени на изложби и представяне на образци от бита и културата на държавите Алжир, Палестина и Судан със съдействието на дипломатическите им представителства в България.

Работим и за популяризиране на по-широк кръг от източни културни практики. От 2013 година насам организираме фестивал за източни култури и изкуства – „Изток в парка“. Всички, които минават през парка, могат да се запознаят с екзотиката на културите на Изтока – пакистанска, непалска, арабо-мюсюлманска, японска, корейска, индийска и др. Фестивалът предлага атмосфера с истинския полъх на Изтока – стараем се да участваме в диалога със своята индивидуалност и да предложим приятелска и комфортна среда за нови и интересни преживявания.

Вече организирахме „Разказване на истории за деца“, беше много забавно и полезно – всеки можеше да чуе истории на децата от Изтока, съчинени от нас, наши лични преживявания, забележителностите в Близкия изток, пътешествията, чудатите и непознати места. Историите са за възрастните, колегите и приятелите, пътували из различни арабски страни ще споделят с посетителите личните си впечатления. Планираме и импровизирана фотоизложба. Имаме за цел да представим живота на човека на изток от нас, неговия бит, околната среда, очакванията и тревогите му. Ще започнем с региона „Шам“ – днешните Ливан, Йордания, Сирия и Палестина. Надяваме се по този начин да сме полезни за опознаването на един съседен, далечен, но и близък свят, за нас са важни и малките промени.

Казахте, че сте възхитена от доброволците. Имате прекрасни впечатления. Какво интересно научихте от тях?

Разказаха ми любопитни неща за децата, които най-вече са от Сирия.

Защо?

Децата-бежанци са най-потърпевши от огромното зло, което се случва през последните години, защото не са виновни с нищо, дори и с мислите си. Толкова много деца без придружители има по центровете за временно настаняване, толкова много откраднато бъдеще. Докато не се докоснем до тях, войната за всички ни е нещо абстрактно, статистика, числа.

За тези деца центровете за временно пребиваване са единственото пространство за оцеляване и живот. Освен от храна и подслон те имат необходимост да са деца и да бъдат приети. Ако сега в различните центрове усетят негативно отношение, неприемане и отхвърляне – ще го запомнят за цял живот. И обратно, ако усетят, че поне малко са значими за някого, който идва специално, за да ги види, ще имат капка надежда. Това внимание се опитват да показват доброволците, което е страхотно. Хората се опитват да даряват, донасят дрехи, храни в бежанските центрове. Виждам в определени групи, предимно млади хора, едно непрекъснато усилие да са в помощ, правят се кампании.

Но това в никакъв случай не е достатъчно, разбира се, има потребност от далеч по-систематична програма за децата бежанци. Има деца, които от години не ходят на училище, трябва да са четвърти клас например,

но те още не са били в първи. За съжаление това са много сложни и дълбоки проблеми, пред които доброволчеството е безсилно.

Съгласна съм с Вас, Сибел! Какво означава една кампания? Какво означават дарените дрехи, храни? Всеки от нас си го признава насаме, с тези жестове не се облекчава животът им. Бежанският живот е ужасен!

Наистина е така! В документалния филм за един от най-големите затворени лагери в Йордания видяхме (филмът бе представен в Червената къща – б.а.) как обитателите му имат своите потребности. Те са такива, каквито имаме и ние – фризьор, играчки, дребни вещи, та дори и сватбени рокли! Бежанците организират живота си в тези затворени пространства, ако са останали за постоянно там, оцеляват по някакъв начин. Това, че са бежанци, не ги прави по-малко хора. Необходимостите им не спират в момента, в който станат бежанци и не свършват с еднократно подпомагане. Трябват по-сериозни мерки.

Към страните от Балканите или Запада ще идват все повече хора, Сирия ще идва към Европа, образно казано. Какво мислите за атентатите в Париж? А за ислямска държава?

Това е трагедия за цялото човечество. И това, което стана в Париж, за съжаление, е само едно от ужасяващите събития, които се случват непрекъснато в Сирия, Палестина, в Ливан, в Турция, в Ирак… Всичко, което видяхме по медиите – кръвта, разкъсаните тела, автоматите, бягащите хора – е всекидневно в Сирия и региона. И това е ужасът, от който бягат всъщност бежанците. Някак изведнъж повечето хора проумяха, че е възможно да се случи и в Европа. Толкова сложна и мъглява е цялата ситуация, дори вече не се знае кой на чия страна е. Единственото категорично ясно нещо е, че умират мирни и невинни хора. Кой за какво се бори? Толкова невинни загинаха. Това е истинско зло! Аз не зная кой е по-виновен – може би включително и ние. Какво сме правили, кого сме отблъсквали, къде сме били равнодушни, казвали сме си, че това не се отнася до нас… Колко години се лее кръв в Сирия и съседните страни! Какво разбрахме тук за тази кръв, за всекидневното умиране на жени и деца? За съжаление, това зло не е нещо еднократно. То е непрестанен процес, от години продължава да се случва… Сега всички са се ожесточили, никой на никого няма да прости – и какво? Докога?

Вие сте мюсюлманка. Това Ви прави по-съпричастна – загиват хора от религията Ви.

Първото нещо, което искам да кажа, е „Не от мое име, не от името на моята религия!". Има и кампания във Фейсбук с този наслов. Много са мюсюлманите, които го казват. Тази религия съществува от векове, има милиони, които я проповядват. Ако наистина постулатите ѝ бяха такива, каквито твърдят терористите, всички щяха да са се избили досега за толкова време. Убийствата, атентатите, погромите опетняват името на исляма. Замърсиха го, много тъжно и нечестно е… Защо точно от Сирия тръгват? Знаете ли какво беше в Сирия? В университета, където учех, имаше арменци, мюсюлмани, християни. На всекиго се честваше празникът – великден, коледа, рамазан… Мисля, че в този университет имаше най-много празници, всички се смееха, бяха отворени един към друг. Сякаш всички бяха обединени от една мисъл – можеш да разбереш толкова другия, колкото искаш да разбереш и колкото той те допусне до себе си. И обратно.

Няколко пъти в предварителния ни разговор споменавате дискриминация, негативни стереотипи. Преживявали ли сте ги?

Ще разкажа един колкото смешен, толкова и тъжен случай. Имахме комшия, който все ни се караше, че говорим на висок глас у нас. Един ден дойде на вратата и се нахвърли върху нас, крещеше: „Не стига че вдигате шум, а говорите и на този мръсен език"! Ние бяхме у дома си, не се натрапвахме на обществено място и не нарушавахме ничие лично пространство.

Говорили сте си на майчиния език… Конституцията ви позволява това, съжалявам…

Няма на какъв друг език да говорим вкъщи. Това е майчиният ни език, езикът, който първо сме чули и на който сме проговорили, езикът, на който чувстваме, езикът на нашата къща. В училище беше възможно да уча турски само от 1 до 4 клас. После – като свободно избираем предмет, който къде се избираше, къде не, не беше системно обучение. Обучението ми по чужди езици в университета ми даде огледалото, в което с болка видях колко не знам собствения си майчин език. Едва преди няколко години започнах да чета книги на турски. Едва сега го уча граматически. Самообразовам се. Много би ми се искало това да се беше случило навреме.

Човек не може да говори с майка си на друг език, освен на нейния… Кажте, Сибел, как мислите, че ще се развият нещата със Сирия?

Сирия от моите спомени я няма вече. Така казва и един приятел бежанец. Хората на Сирия ще се разпилеят из света. Децата им ще израснат някъде, но дори някога да имат възможност да се върнат, те ще бъдат емоционално и физически изчерпани. Само родителите им с носталгия ще им разказват, каква е била родината им.

МОРАЛЪТ НА СЪВМЕСТНОТО СЪЖИТЕЛСТВО

Доц. д-р Яшар ЙИГИТ

Напоследък стана модерно да се говори за морала на съвместното съжителство. Днес човечеството може би повече от всякога се среща с политическа, религиозна и етническа дискриминация и отчуждение. Навярно за това човечеството, което има богат опит и култура в съвместното съжителство и изпитва необходимост да се спира и разсъждава върху тези отрицателни явления. Защото тази опасност, волно или неволно, привлича всеки в своя обсег. В края на краищата терорът, насилието и войните дори да се приписват на едната страна, човечеството бързо върви към един невъзможен за живеене свят. Днес съвместното съжителство се отнася не само за хората с различен етнически произход, география, различни религии и езици, но и за онези, които изповядват една религия, но отделни доктрини. В този смисъл съвместното съжителство обхваща доста по-широк кръг от хора. Дори да оставим на една страна съвременното значение на това понятие, то началото на съвместния живот на Хз. Адем съпругата му ни дават известни познания за историческите корени на съвместното съжителство. Погледнато от тази гледна точка двама души споделят една и съща среда, когато на дневен ред идва правната и моралната страна за съвместното съжителство. Нравствеността е по-волев рефлекс. Следователно, желателно е правилата на съвместното съжителство да се положат на основите на нравствеността. Фактът, че в Коран-и Керим се подчертава най-висшата нравственост на Хз. Пейгамбера ни, може да бъде споменат в подкрепа на тези твърдения.

Следния айет ни съобщава, че хората са сътворени от един и същи корен: „О, хора, бойте се от своя Аллах, Който ви сътвори от един човек и сътвори от него съпругата му, от двамата намножи мъже и жени". (Ниса, 1) Нашият Пейгамбер ни повелява „О, хора! Един е вашият Създател. Един е баща ви. Всички сте деца на Адем, а Адем е от почвата сътворен. Арабинът не превъзхожда неарабина, както неарабинът не превъзхожда арабина. Така също червенокожите не превъзхождат чернокожите, и чернокожите не превъзхождат червенокожите. Превъзходството е само в богобоязливостта". (Бухари, Едебу-л-муфред, 309-334)

С тези свои слова той също така потвърдил единния произход на хората. Хз. Али от своя страна допълва: „Хората или са твои събратя по вяра или по рождение".

Само че в процеса на историческото си развитие хората се разделили на различни групи по вяра, език, етнически корен и култура. Всички небесни религии смятат тези различия като своеобразно богатство и настоятелно изтъкват обстоятелството земята да бъде място подходящо за живеене и облагородяване. Впрочем, в Коран-и Керим се повелява: „И при самудяните /изпратихме/ брат им Салих. Рече: „О, народе мой, служете на Аллах! Нямате друго божество освен Него. Той ви сътвори от земята и ви засели на нея. Затова Го молете за опрощение и се покайте пред Него! Моят Рабби е наблизо и откликва!" (Худ, 61) С тези слова повелява, че племето на Хз. Адем е изпратено на земната шир с такава висша задача и трудна отговорност.

Когато човечеството се отдалечавало от целта и мъдростта на своето сътворение и губело пътя си, Аллах Теаля му посочвал верния път чрез Своите пра-

теници с техните задължения. Само че в процес на историческото си развитие човечеството се отклонявало от правия път и проявявало непукизъм спрямо себе си, обкръжаващата го среда и своя Рабби. Историята е била свидетелка на безбройни състезания по превъзходство за унищожаването на безброй ценности, на най-различни практики, противоречащи на човешкото достойнство и чест, на клади, на които, за съжаление, сме свидетели и днес. С горест трябва да изтъкнем, че цената на проливащата се кръв и сълзи се ценят от гледна точка на такива елементи като етнически произход и религиозна принадлежност. Колко жалко и тъжно е това! И за да можем да говорим наистина за морала на съвместното съжителство би трябвало да ни боли за всяка капка кръв и сълза, независимо от коя география и коя религия идват те.

Последният представител на традицията на откровенията Расули Екрем /с.а.с./ със своите послания, изпълнени с жизненост, е станал благодат както за всички хора от своята епоха, така и за онези, които са живели и живеят в следващите векове. Той е показал изключително старание за премахването на такива пречки като отчуждението, отхвърлянето с омраза и не признаване правото на живот на онези, които не възприемат други ценности, освен тези от тяхното общество.

И още: „О, хора, Ние ви сътворихме от един мъж и една жена, и ви сторихме народи и племена, за да се опознавате. Най-достоен измежду вас при Аллах е най-богобоязливият. Аллах е всезнаещ, сведущ“. /Худжурат, 13/ Воден от тези Аллахови напътсвия Вестител на благодатта е изтъквал, че различията не са повод за превъзходство и караници, а повод за богатство и сближаване.

Братството между енсара и преселниците, което той изградил е станало негова връхна точка, неповторимите му послания съдържащи се в Мединенското споразумение и Прощалното му слово са предоставили на човечеството онези кодове на знанието по какъв начин да се осъществи съвместното съжителство между различните елементи с доверие като се уважава човека, вярата му, светостта, мисълта, културата и цивилизацията му.

Стародавната ни традиция, чиито основи са положени от Аллаховия Пратеник е пълна с прекрасни примери на съвместно съжителство. Векове наред представителите на различни религии, езици, раси, култури са живели в мир и доверие помежду си. Именно сред представителите на тази цивилизация са наблюдавани изключително редките човешки качества като толерантността, любовта, уважението, самоотрицанието, споделянето, взаимопомощта, доверието и други. Тази цивилизация е отгледала поета Юнус Емре с разбирането „Приеми благосклонно сътвореното заради Твореца“. Дарила на човечеството и Мевляна, който изповядвал: „Та нали ти си аз и аз съм ти. Тогава за какво е тази борба помежду ни?“ Това е цивилизация, която е успяла да отгледа и да заживеят в мир всички хора на базата на уважението към основните им права и свободи, на религиозните, политическите и етническите им различия.

Само че напоследък сме свидетели как в различните краища на света всичко, което е заплаха за мирния и благополучен живот на хората е проява на нетърпимост, непоносимост, надменност, неуважително отношение към другите, незачитане, дискриминация и несправедливост, на потисничество, на насилие, терора и кланета. От друга страна превръщането и разпространението на ислямофобията в индустрия, увеличаването на изказванията против всичко свято и свещено на тоя свят, изпълват хората с тревога за просъществуването на мира в света.

Всъщност, в съвремието ни мюсюлманите, въпреки някои локални проблеми и търкания общо взето не са имали сблъсъци както помежду си, така и с останалите народи. Те са живели безпроблемно в мир, уважение и толерантност с другите народи. Но трудно е да кажем същото за западния свят, който се представя за модерен, ала живее сред ислямофобичната травма.

В посланията на всички Аллахови религии, начело с исляма, има важни принципи, които гарантират мирен и благополучен живот на хората с техните вярвания и културни богатства, които са принос към всеобщата цивилизация. Било в историята, било в съвременността може да се каже, че някои отрицателни явления, породени от религиозните различия, всъщност не са следствие от самите религии, а от погрешните тълкувания на техните носители. Следователно, всички трябва да ценим сигурната информация, диалога, толерантността и взаимното разбирателство, за да се гарантира световния мир и щастието на човечеството.

Космонавтът, стъпил за пръв път на лунната повърхност на връщане споделя: „Погледната от луната земята изглежда прекрасно и светло място, където се живее в мир и единство“. За пръв път човешкото око видяло земята в цялостната ѝ картина. Ето защо идеалният свят не би трябвало да бъде разрушаван поради някои вярвания, мисли или етнически схващания. Иначе нашата земя ще се превърне в невъзможна за живот планета. Човечеството, независимо на коя вяра и мисъл принадлежи, опирайки се на историческия си опит, трябва да положи усилия да живее съвместно и в мир с другите индивиди и общества.

ЗАЩО РОЖЕ ГАРОДИ ПРИЕ ИСЛЯМА?

Из интервюто на Йълдъз Рамазаноглу с преводача на Роже Гароди – Джемал Айдън

/Продължение от миналия брой/

Пред нас стои един философ, който заявява: «В исляма влязох с Евангелието в едната и Маркс в другата ръка». Как да разберем тази негова мисъл?

Гароди, когато говори за исляма в своите произведения, често цитира айета: „Аз не съм някакъв си пратеник“ или „Аз не съм първият Аллахов пратеник». Затова казва, че преходът от Евангелието в исляма е естествен. Той просто надава ухо на едно ново Аллахово послание, което идва от същия извор на откровения и вярва, че религиите на всички народи са Аллахови послания. А Маркс го възприема не като верска система, а само като «метод». Никога не е възприемал комунизма като вяра, а само като методология.

Написал е книги, които са използвани като източници по марксизъм и струва ми се, че днес те не привличат вниманието на левицата в Турция. На какво се дължи това?

Вярно е, че е написал книги, които са служили

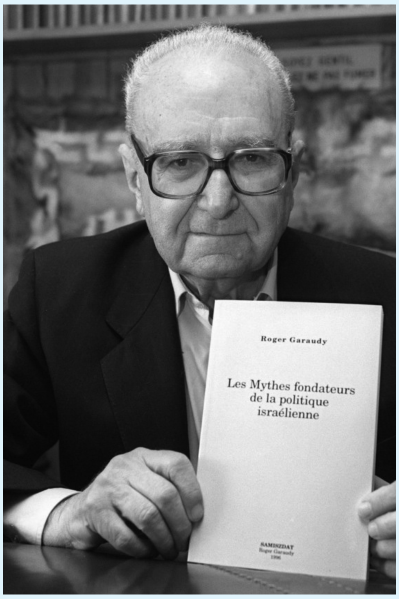

като източници по марксизъм. Бил е представител на Френската комунистическа партия в целия свят. Името му е известно повсеместно и навсякъде е бил приет. Тъй като Вие сте по-млада от мен, не помните онези години. Тогава левицата го била прегърнала преди да обяви, че приема исляма. Защото се запознал с Назъм Хикмет, за когото говори в някои свои книги като особено споменава стиховете му: «Ако аз не горя, ако ти не гориш, ако ний не горим, кой ще изведе тъмнините в светлина?»

За това навярно за пръв път неговите книги у нас преведоха представителите на левицата и запознаха читателите с него. Доган Авджъоглу, например е един от тези преводачи.

Преди да стане мюсюлманин през 1982 г, турската левица превела 12 негови книги. Това е доста голямо число, нали? Докато излезе статията му «Защо приех исляма?» в световно известния вестник «Монд“, турската левица го прегръщала, а защо след това се отвърнала от него? Помислете сама!

А можа ли да намери мястото си в ислямския свят? Можахме ли да го разберем в достатъчна степен?

Добре че левите ни дадоха възможност да се запознаем с Гароди. Поканиха го като почетен гост на изложба на книгата, която организира ТЮЯП. Иначе изобщо нямаше мюсюлманските среди да се запознаят с него. Левите го направиха по-добре от нас. Ние всичко получихме наготово. Сега вече мюсюлманите работят по-добре от тях, а левите възгледи не са на почит у нас. Не останаха и шепа хора. А интелектуалците мюсюлмани са като пълноводна река. Скоро интелектуалните проблеми у нас ще бъдат изцяло в ръцете им.

Не може обаче да се каже, че Гароди е заел достойното си място сред мюсюлма-

ните в света, включително и в Турция. Защото мюсюлманите интелектуалци не са достигнали до необходимата зрелост, за една дума на човека били способни да го отрекат изцяло. Саудитските власти, например изобщо не го обичат. Защото Гароди не може да търпи крайното им раболепие пред американците. В никакъв случай не приема сляпото им подражание и подмазвачеството пред тях. Той критикува и Иран, тъй като иранският народ ще получи свобода, достойна за исляма. Страните, които най-много почитал са Турция и Египет. Но мисля, че в близкото бъдеще Гароди ще бъде оценен по-добре и светът ще се възползва от мислите и мнението му.

Като преводач Вие можехте да плувате най-дълбоко в неговия безбрежен океан. Какво влияние Ви е оказал той?

Нека да е живо делото му. Благодарение на него моят хоризонт се разшири. „Цивилизационната поема на човечеството“ е една от книгите му, с която най-много ми е въздействал. След като я преведох, започнах да гледам с други очи света. Книгата му „Ислямът и бъдещето на човечеството“ ми откри различен поглед върху нещата. На неговите книги дължа разбирането на проблема за Палестина. Има още редица други качества, които съм придобил благодарение на него, но не съм в състояние да ги обясня. Много ми е трудно да го направя.

Той се хвали, че откъм бащина страна е визигот или франк. Баба му по майчина линия е от Магреба, берберка. Не знаем дали е била мюсюлманка или не. Това е нещо, което се подценява в семейството на бащата, където цари расизъм. А баща му бил изпратен да учи за свещеник. Как ли са му повлияли тези обстоятелства?

Известно е че по майчина линия е от Магреба. Но едва ли европейците от онова време ще ги оставят да са мюсюлмани. Покръстили са ги много по-рано. Затова баба му по майчина линия не е мюсюлманка, а християнка. Да, дядо му, както и по-голямото болшинство от французите е таен или явен расист. Затова не можел да търпи баба си от Магреба. Нормално е баща му да е изпратен в духовно училище, но накрая се оказал атеист. Както и да е. По-рано френските семейства са давали първородните си мъжки чеда да учат в църковни училища, а вторите – във военните. Ненапразно Франция я наричат „Голямата дъщеря на църквата“ или „Каката“. Смятам, че от малък Гароди е израснал под влиянието на такава семейна среда. Защото гените на предците не напускат толкова лесно човека. Затова съзнателно или несъзнателно навярно е носел гените с ислямска чувствителност на баба си.

Наред със семейното въздействие, той станал свидетел на Първата и Втората световна война. Не е малко, че баща му се връща от войната с патерици под мишница. Какво е личното му участие в тези войни?

Роден е през 1913 г., затова не е взел участие в Първата световна война, но като дете изпитал дълбоката горчилка от нея. Един ден неочаквано в дома им се явил непознат мъж с ампутиран крак и му казали: «Това е баща ти!» Навярно ние не можем да почувстваме това отчуждение, тази болка.

А по време на Втората световна война той е бил войник. Както и по-преди Ви казах, той се възбунтувал против сътрудничеството с Хитлер. Арестуват го затова, че призовавал на бунт войниците и го изпращат на заточение в Алжир, тогава френска колония. Но когато Франция била окупирана от Германия, той се борил смело за освобождението на страната си, показал голям героизъм.

Али Шериати казва за него, че тръгнал след въпроса: «Къде отива светлината на свещта, когато изгасне?» През 1933 г. Гароди бил на 20 години. Твърди, че с въпроса «Какво трябва да направя в живота?» бил отхвърлен от него. През тези години Хитлер укрепил властта си. Какво е мислел да предприеме Гароди?

Нека тук отворим една скоба, двете световни войни правят западняците да се отдалечат твърде много от религията. Това пък е грешка на духовниците. Те вечно описват Аллах като вечнопрощаващ, вечно подпомагащ и лично борещ се със сатаната. Те забравяли, че когато се постъпва

несправедливо с хората, Аллах може да отмъщава. Не напразно едно от имената Му е Мюнтаким - Отмъстител. Онзи гнет, който години наред са прилагали в колониите, мъката, която изпитали тези невинни хора, Аллах направил така, че и те един ден да го изпитат. Европейците не можали да разберат Аллаховата мъдрост. Те се питали: «Как може «добрият» Аллах да ни причинява тези неща? Как си позволява подобно нещо? И си направили извода: «Значи не е имало Аллах!» Тази погрешна преценка все още продължава от страна на църквата. Спомнете си, че сегашният папа, когато разглеждал лагера Аушвиц извикал: «Аллах мой, къде беше?» И трябвало да му се отговори: «Бил е там, където вие всячески гнетяхте хората в колониите, червенокожите в Америка и негрите в Африка». Като че ли Аллах е бил много далеч и не е можел да стигне дотам ли? Аллах дава отсрочка на угнетителя, но накрая идва ден, в който извива гръбнака му.

Може би ще се учудите на въпроса за съществуването на Аллах, че Гароди го намира за много неуместен и несериозен. Затова се обявява против старанията на Газали, Ибн Ружд, Св. Томас и Декарт да открият Аллах чрез разума. Възразява против това.

Когато в книгата си «Спомени от моето самотно пътуване в столетието» критикува философите: «Аз нямам необходимост от идолите, които ще изработим с ръцете или чрез логиката си!» Навярно това и предишното изречение напомния за онази многоуважаема старица. Мисля, че беше у Газали. Хората се събрали на площада и изразявали своето уважение към него. Старицата попитала: „Кой е този човек?“ Отговорили й: „Как, нима не го познаваш? Той е онзи велик учен, който с хиляди факти доказа съществуването на Аллах!“ Тогава жената си отвърнала: „Вай, вай! Значи имал хиляди съмнения в съществуването на Аллах!“

/Със съкращения/

НАШ ПРЕДСТАВИТЕЛ В СЕДМИЦАТА НА ЕДИНСТВОТО В ИРАН

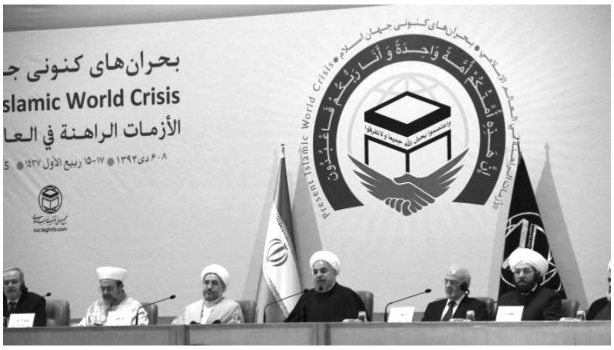

В иранската столица Техеран на 27-29 декември 2015 г. се организира 29-та международна конференция за ислямско единство по случай Седмицата на единството и рождението на Мухаммед (с.а.с.). Международният форум бе организиран от Световната организация за сближаване на мюсюлманските школи, в който участваха около 700 гости от над 70 страни – представители на религиозните организации, академичните среди, мислители, писатели и други. Представител на мюсюлманската общност в България бе зам.-главният мюфтия Ведат С. Ахмед.

Конференцията под наслов „Настоящите кризи в ислямския свят“ бе открита в Международния конферентен център в Техеран от генералния секретар на организацията айетуллах Мухсин Ераки, който обърна внимание на предизвикателствата пред ислямския свят и необходимостта от обединяване на усилията. След него се изказаха президентът на Иран Хасан Рухани, министърът на външните работи на Ирак Ибрахим Джафери, министърът на вакъфите на Йордания Абдулхафиз Давуд, зам.-председателят на изпълнителния комитет на Афганистан Абдуллах Мухаккик, председателят на Диянета на Турция проф. Мехмед Гьормез, главните мюфтии на Ирак и Сирия Мехди Сумейдии и Бедруддин Хассун и други. След откриването на конференцията присъстващите изпълниха заедно обедния намаз.

Следващите заседания се проведоха в хотел „Истиклял“. Обсъдиха се въпросите за кризите в ислямския свят; факторите за появата и начините за разрешаването им; жената и мюсюлманското семейство; обединяването на усилията на мюсюлманските учени, мюсюлманските търговци и мюсюлманската младеж; университетското образование, науката и технологиите в ислямския свят и други.

По време на форума участниците присъстваха в заключителната церемония на Първия Международен музикален фестивал, посветен на Пратеника на милостта Мухаммед (с.а.с.). Тя се проведе в Двореца на културата „Бахман“, където бяха наградени участниците от различните страни.

В последния ден на конференцията присъстващите изслушаха речта на върховния водач на Иран айетуллах Али Хаменей, в която той представи положението в света, критикува несправедливите и терористичните действия и призова човечеството за изграждането на нова цивилизация, основаваща се на проницателността, въздържаността, разума, образованието, милостта и справедливостта.

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА ТУРЦИЯ ПОСЕТИ ГЛАВНО МЮФТИЙСТВО

Министър-председателя на Република Турция проф. Ахмед Давутоглу посети Главно мюфтийство. Той бе на официално работно посещение в страната. След срещите си с президента Росен Плевнелиев, министър-председателя Бойко Борисов турския премиер се срещна и с главния мюфтия д-р Мустафа Хаджи.

„Благодарим Ви за оказаната чест. Вие сте първия министър-председател, който посещава институцията в нейната вековна история", каза главния мюфтия д-р Мустафа Хаджи. Той представи приоритетите и проблемите на Главно мюфтийство и специално благодари за доброто партньорство и сътрудничество с Председателството на религиозните въпроси в Република Турция. Между двете институции има изградено дългогодишно сътрудничество в сферата на религиозните дела.

„Главно мюфтийство е гарант за етническия и религиозен мир в България. То е фактор, който има голяма роля в това да не се стига до етно-религиозна конфронтация, на каквато бяхме свидетели в другите балкански страни", каза министър-председателя на Република Турция Ахмед Давутоглу. Той се запозна с хода на ремонтно-конструкционите дейности на култово-религиозните архитектурни паметници от османско време, а именно столичната джамия „Кадъ Сейфулах ефенди", шуменската „Шериф Халил паша", пловдивската „Хюдавендигяр джамия" и разградската „Ибрахим паша".

По думите на премиера Давутоглу българските църкви в Турция и османските джамии в България са културно-исторически паметници от общото ни минало, които трябва да съхраним.

Главния мюфтия подари на своя гост репродукция от картината на майстор Златьо Бояджиев „Имарет джамия", която изобразява ритуала Садака в Пловдив от началото на миналия век и получи от своя гост ваза „Шифалъ" с инкрустирани коранични стихове от лимитираната колекция за историческо филигранно стъкло.